Զ. ՏԱՐԻ 1573 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 23 ԱՐԵԳ 4381 — Հ. Տ. 31 ՄԱՐՏ 1889 — Ն. Տ. 12 ԱՊՐԻԼ 1889 — ՀԻՃՐ. 11 ՇԱՊԱՆ 1306 — ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԴՐԱՄՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան–խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌وك
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	160
»	Վեցամսեայ	80
»	Եռամսեայ	40
Գաւառաց	Տարեկան	200
»	Վեցամսեայ	100
Օտար երկիրներ	տարեկան	56
»	վեցամսեայ	28

Ղուրս ղրկուած յօդուածոց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 31 ՄԱՐՏ, 1889

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԴԱՏԱՎՃԻՌ
ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱՑ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Հայրենասիրաց Դաշնակցութեան անդամք ամբաստանուած էին (Ա) իբրեւ ոչ-արտօնեալ ընկերակցութեան մը անդամներ, և (Բ) իբրեւ գաղտնի ընկերութեան մը անդամներ։

Առաջին կէտին վրայ, դատարանին վճռագիրը կ՚ըսէ.

«Հայրենասիրաց Դաշնակցութիւն ըսուած ընկերութիւնն, 1882ին հիմնեալ ի Փարիզ, նպատակ ունենալով օգնել երկրին բարոյական և ֆիզիքական զօրութեանց վերանորոգման՝ զինուորական կրթութեան զարգացմամբ, 1888ին իւր նախնական դերէն, իւր սկզբնական կանոններէն դուրս ելած է, և ընտրական ծաւալման քաղաքական ընկերակցութիւն մ՚եղած է։

«Աւելի քան քսան անձերէ բաղկացեալ այս ընկերակցութիւն արտօնուած չէր կառավարութենէն, և երբեք օրինաւոր գոյութիւն չէ ունեցած։»

Վճռագիրը կը յիշեցնէ օրէնական տրամադրութիւններն որք արգիլած են այսպիսի ընկերութիւններ։ Այդ տրամադրութիւնք չեն ջնջուած։

«1881ի օրէնքն ի մասին հանրային գումարմանց՝ կը վերաբերի գումարման իրաւանց եւեթ, և ընկերակցութեան իրաւունքը չէ կանոնադրած։

«Չի կրնար ըսուիլ թէ կառավարութիւնը լռելեայն հաւանած էր Դաշնակցութեան գործունէութեան. զի եթէ պետական պաշտպանութենէ ուղղապէս կամ անուղղապէս օգտած է՝ իւր նախնական կազմութեան ժամանակն էր, և ո՛չ թէ 1888ին քաղաքական նոր ընկերութեան մը հանդամանքն ստանալէն ի վեր։

«Կարելի չէ նաեւ առարկել թէ Դաշնակցութեան անդամք միամտութեամբ կը գործէին, քանի որ այս օրէնական տրամադրութեանց տեղեակ էին, և կամովին անդամակցած են Դաշնակցութեան։»

Այս նկատումներով, դատարանն ամբաստանեալները կը դատապարտէ իբրեւ ոչ-արտօնեալ ընկերակցութեան մը անդամներ, և զանոնք կը պատժէ՝ իւրաքանչիւրն 100 ֆր. տուգանք և ամենքը մէկէն դատական ծախքերը վճարելու դատապարտելով։

Բայց միւս և ծանրագոյն կէտին վրայ, դատարանն անպարտ կ՚արձակէ զանոնք, հետեւեալ նկատողութեամբք ապացուցեալ չհամարելով թէ անոնք գաղտնի ընկերութեան մը անդամ լինին.—

«Գաղտնի ընկերութիւն կը համարուին այն ամեն կազմակերպութիւնք, որք հրապարակաւ կազմուած են, բայց իրենց հռչակեալ նպատակէն զատ, հետամուտ են ուրիշ թաքուն նպատակի մը որ համախոհներուն ևեթ ծանօթ է։

«Հայրենասիրաց Դաշնակցութիւնն, իւր գոյութեան յաջորդական երեւոյթներուն մէջ, արտաքին շատ մը ցոյցերով արտայայտուած է, դումարումներով, բանախօսութեամբք, ծանուցմամբք, լրագրական յօդուածովք, այնպէս որ գաղտնի հանդամանք չէ ունեցած երբեք։

«1887ի կերպարանափոխումէն յետոյ, որ կատարելագործուած է 1888ին, Դաշնակցութիւնն ընտրական գործողութեան մը նպատակաւ քաղաքական ընկերակցութեան մը հանդամանքն ստացած է, նշանաբան ունենալով «Հանրապետական դրութիւնները վերանորոգել՝ ազգային շարժման ոյժ տալով»։

«Այս նպատակաւ Դաշնակցութիւնը ճիւղեր և մասնաճիւղեր հաստատած է ի Փարիզ և արուարձանաց մէջ, բայց այս կազմակերպութիւնք գաղտնի չեն մնացած, և լրագրաց միջոցաւ ծանուցուած են։

«Ցունուար 27ի ընտրութենէն յետոյ, Դաշնակցութիւնն ուզած է մնայուն ընել և կատարելագործել այս կազմակերպութիւն։ Ամբաստանեալք պնդեցին թէ իրենց արարք այս ընտրական ծաւալումէ զատ ուրիշ նպատակ չեն ունեցած, և ասոր հակառակն ալ չէ ապացուցուած։

«Վկայից յայտարարութիւններէն երեւցաւ թէ Դաշնակցութեան գումարումնք գաղտնի չէին, և ամեն կարգի արանց և կանայց բաց եղած են միշտ։ Դաշնակցութեան չյարող լրագրեր եւս տեղեկութիւններ հրատարակած են այս գումարմանց վրայ։

«Այս ամեն իրողութիւններէ կարելի չէ հետեւցնել թէ Դաշնակցութիւնն իւր հռչակեալ նպատակէն զատ ուրիշ գաղտնի նպատակի մը կը ծառայէր։

«Ափթէ հարիւրապետին քով գրտնուած ճառի մը սեւագրութիւնը լոկ անհատական գործ մ՚էր, ո՛չ թէ ուրիշներէ ներշնչուած, և այս հարիւրապետ իւր սեւագրութեան մէկ մասը միայն կարդացած է, և այն ալ ի ներկայութեան Դաշնակցութեան անդամ և ոչ-անդամ բազմաթիւ անձանց։»

Այս ամեն նկատողութեամբք, դատարանը կ՚եզրակացնէ թէ գաղտնի ընկերութեան որոշիչ հանդամանքները չեն երեւիր Հայրենասիրաց Դաշնակցութեան վրայ։

Դատավճռոյն ընթերցումն ողջունեցաւ ունկնդրաց կողմէ «կեցցէ՛ նախագահն, կեցցէ՛ դատարանն, կեցցէ՛ Դաշնակցութիւնն» աղաղակներով, եւ ունկնդիր մ՚ալ աղաղակեց. «Կեցցե՛ն անկաշառ դատաւորք»։

Ինչպէս արդէն նշանակեցինք, Հայրենասիրաց Դաշնակցութեան անդամոց առանց բացառութեան լոկ 100 ֆր.ի տուգանքով մը ազատիլն իրենց համար դատական և քաղաքական յաղթանակ մը նկատուած է, և Պուլանժէականներն հրճուեցուցած է մեծապէս։

ՍԹԷՆԼԻ ԵՒ ԷՄԻՆ

Սթէնլի և Էմին Պուլանժէէ շատ աւելի մեծ մարդիկ են, թէեւ վերջերս մոռացութեան տրուած էին։

Երկար ժամանակէ հետէ լուր չառնուլով, կը կարծուէր թէ Սթէնլի և Էմին Աֆրիկէի ներսերուն արաբ եւ ուրիշ վայրագ ցեղերուն մոլեռանդութեան և թշնամութեան զոհ գացած էին։

Օսման Տիկմա եւս պահ մը ինքզինք և իրենները անգլիոեգիպտական վրէժխնդրութենէն զերծուցանելու համար հնարք մը խորհած էր՝ Պ. Սթէնլիի եւ Էմին փաշայի գերի բռնուելուն ինքնահնար սուտ լուրն հաղորդելով ի Սուաքին։

Բայց 1888 օգոստոս 28 թուով եւ աւելի հին թուականներով Պ. Սթէնլիէ նամակներ եկան, որք կը հաստատեն իւր ուղեւորութեան յաջողութիւնն։

Այս յաջողութիւն դիւրագին չէ եղած սակայն։ Պ. Սթէնլի կը պատմէ Բոնկոյէ մինչեւ Ալպէրթ Նիանզա լիճն իւր ուղեւորութեան գրեթէ անյաղթելի դժուարութիւններն։ 1887 յունիս 28ին Եամպույայէ կը մեկնի 389 սպայներով և մարդերով, ամենամեծ մասամբ բնիկ բեռնակիրներ, որք կը կրէին ուտելեաց պարկեր և Էմին փաշային և կարաւանին պաշտպանութեան համար զէնքեր և ռազմամթերք անասուններ։ Հազարապետ Պարթըլոթ՝ կարաւանին հաղորդակցութիւնները պաշտպանելու համար՝ ետեւ թողուեցաւ ի Եամպույա։ Սթէնլիի մեկնելէն ժամանակ մը ետքը, բնիկներուն մէջ լուր տարածուելով թէ սպաննուած է, Պարթըլոթի մարդիկն իրեն դէմ դարձան, և զինք սպաննեցին։ Սթէնլի կը նկարագրէ ճամբայն բնիկներու կողմէ տեսած ընդդիմութիւնն, որուն շատ մը տեղեր զէնք ի ձեռին յաղթելէն զատ ուրիշ միջոց չկար։ Այս կռուոց մէջ Սթէնլիի մարդոցմէ ոմանք սպաննեցան, կամ թունաւոր նետերէ վիրաւորուելով մեռան։ Տեղ տեղ ալ բնիկները, կարաւանը տեսնելով, իրենց գիւղերը կրակի կուտային և կը փախչէին։ Արաբ մարդորսք ամէնչափ նախճիրներ գործած են այս աֆրիկեցի բնիկ ժողովրդեան մէջ, որ օտարականի դէմք մը տեսնելով, խեղճերը գերեվաճառ կը կարծէին զնա։

Օգոստ. 31ին Սթէնլի կը հանդիպի կարաւանի մը, որ կը վերաբերէր Ուկասրովա անուն արաբ գերեվաճառին, որոյ արաբական անունն է «Վէլէտի Պալեօզ»։ Այս մարդ ժամանակաւ երկրապահ Պ. Սիւէքի ծառայած էր։ Սթէնլի կ՚ըսէ թէ իւր դժբախտութիւնք այն օրէն սկսան. զի փոխանակ Զանզիպարի աւելի կարճ ճամբով Էմին փաշային երթալու, Բոնկոյի երկայն ճամբայն ընտրած էր՝ Արաբաց չհանդիպելու համար, որք իւր մարդիկը կը հրապուրէին և կ՚որսային ընծայներով։ Երեք օրուան մէջ Սթէնլիի մարդոցմէ 26 հոգիք Արաբաց կողմն անցան։ Ուտելեաց նուազութեան պատճառաւ, զի Արաբք աւերած էին երկիրը, Սթէնլի կը հարկադրէր իւր մարդոց ակարացեալ մասը թողուլ Վէլէտի Պալեօզի քով, ամսական հինգ տոլար խոստանալով անոնց սննդեան համար։

Սեպտ. ամիսն աւելի եղաւ։ Անօթութեամբ և հիւանդութեամբ 55 անձինք կորան։ Վայրի պտուղներով կը կերակրուէին։ Արեւելեան Ալեֆ-պին-Սալէմի մարդիկ իրենց ձեռքէն եկածն ըրին Սթէնլիի կարաւանը փճացնելու։ Սովը տանջանքներն, որք օգոստ. 31ին սկսած էին, տեւեցին մինչեւ նոյմ. 12։ Սթէնլի և իւր մարդիկ կմախք դարձած էին։ 389 հոգիէն 174 մնացած էին։ Ինք այնչափ անգամ քաջալերական խօսքեր ըրած էր եւ յոյսեր տուած էր, որ իւր խօսքերուն այլ եւս ականջ չէին կախեր իւր մարդիկ։ Վերջապէս, օր մը Սթէնլի կ՚ըսէ անոնց. «Սա լեռնէն անդին բարեբեր երկիր մը կայ ուր մարդ դադած չէ, ուր առատ է ուտեստ, և ուր պիտի մոռնաք ձեր բոլոր քաշածները։ Սի՛րտ առէք, մ՚որդ եղէք, քիչ մ՚ալ համբերեցէք, և քալեցէ՛ք»։ Որի՞ կ՚ըսեւ։ Անօթութենէ և հիւանդութենէ տառապեալ, իրենց զէնքերն և հագուստները կը ծախէին՝ քիչ մը հնդկացորենի փոխարէն։ Տեսնելով որ աղաչանք և յորդորանք չեն զօրեր, խստութիւն ի գործ կը դնէ, և ամենէն աւելի ըմբոստներէն երկու մարդիկ ի ներկայութեան ամենուն կը կախէ։ Կարաւանը 13 օր կանգ կ՚առնու Իպիվիրի, առատօրէն ճաշակելով հաւերէն, այծեր, ցորեն, անուշ փաթաթէս, պանանա, զանազան ընդեղէններ, և տեղական պտուղներ։ Պաշարք անսպառ են, եւ հիւծեալ մարմինք նոր ույժերով ոգեւորեալ, կարաւանը նոյմ. 24ին ճամբայ կ՚ելնէ դէպ ի Նիանզա։ Լճէն սակայն 126 մղոն հեռի էին, բայց քանի որ ուտելիք կար, ճամբայն աչքի չէր երեւար։

160 օրեր թանձրախիտ և մթին անտառի մը մէջէն ճամբորդելէ յետոյ, վերջապէս, դեկտ. 1ին կարաւանը փրկեան լերան գագաթէն կը տեսնէ դաշտն, ուր կ՚իջնէ ամսուն 5ին։ Բայց դաշտին վրայ բնութիւնը վերածնեալ կ՚երեւէր իրենց աչքին, և արեգական լոյսը կը ճառագայթէր ամեն կողմ։ Կարաւանին մարդիկն իրենց ուրախութենէն կը ցատկռտէին։ Ահ, կ՚ըսէ Սթէնլի, իմ նախկին յաջող արշաւանքներուս վաղեմի ոգին էր որ յանկարծ կը զարթնուր, մոռցնելով քաշուած ամեն տառապանքները։ Վա՜յ թշնամւոյն որ մեր առջեւ ելնէ այսուհետեւ. զի այս սրտոտ կրակոտ մարդիկ պիտի արշաւեն թշնամւոյն վրայ ինչպէս գայլերու փոխմակ մը ոչխարաց վրայ։ Ցաւէինանական անտառն է որ Աֆրիկէի խորերը բնակեալ ժողովրդոն սորկամիտ և ցածոգի արարածներ ըրած է, արաբ մարդորսաց հարստահարութեան նշաւակ, մինչ այս բաց դաշտեր և ազատ լեռներ կենդանութիւն կը բուրեն և վեհ ոգի մը կը ներշնչեն։

Սթէնլի կը պատմէ Մոզամպոի հզօր ցեղապետին յարձակումն, զոր իրենց ռազմագիտական ճարտարութեամբ Սթէնլի և իւր անգլիացի սպայք յաջողած են ի դերեւ հանել, շնորհիւ մանաւանդ իրենց եւրոպեան զինուց։

«Դեկտ. 13ին ճամբայնիս շարունակեցինք դէպ արեւելք. ամեն ժամուն նոր ույժեր կը յարձակէին մեր վրայ, երբ հանգչելու համար կանգ առնէինք։ Յաջողապէս ետ մղեցինք զանոնք։ Ցեռ միջօրէի ժամ 1ին վերսկսանք յառաջ խաղալ։ Քառորդ ժամ ետքն աղաղակեցի «Պատրաստուեցէ՛ք տեսնելու Նիանզա լիճն»։ Մարդիկս մռմռացին, երկրայեցան, և ըսին. «Վարպետնիս միշտ նոյն խօսքը կ՚ըսէ. Նիանզա՛, Նիանզա՛, հասկցա՞նք. բայց չէ՞ մի որ Նիանզա տափարակ է, մինչդեռ դո՛նէ չորս օրուան տեղ լեռներ կը տեսնենք մեր առջեւ։» Ժամ 1½ին Ալպէրթ Նիանզա—(մին այն մեծ լիճերէն ուստից կը բխի Նեղոս)—մեր ստորոտը կը տարածուէր։ Հիմա կարգն ինձ էր եկած մարդիկս հեգնելու, տարակուսողներուն վրայ ծիծաղելու։ Բայց բերանս դեռ չէի բացած, երբ ամենքը մէկէն եկան՝ ի ծունր իջած ձեռքերս պաղնելու և ներումն խնդրելու։ Երեւցածն էր Ունյօրոյի երկրին լեռներն ուր կը գտնուէր Էմին փաշա։ Ծովէն 5,200 ոտք բարձր էինք։ Ալպէրթ Նիանզա լիճն ալ 2,900 ոտք վար էր մեզմէ։ Հիւսիսային լայնութեան 1 աստիճան և 20 վայրկեանի վրայ էինք։»

Բայց գրուած էր որ այս կարաւան գլխաւոր չպիտի հասնէր իւր ժամադրավայր։ Սթէնլի լճին եզերքը կ՚իջնէ, բայց բնիկները չեն ընդունիր զինք, նաւակ չեն տար իրեն. Վատէլայ, Էմին փաշայի բնակավայրը, դեռ շատ հեռի էր՝ այսպիսի փոքրիկ կարաւանի մը համար մանաւանդ. հինգ օրուան կռիւներու մէջ հինգ մնտուկ փամփուշտ սպառած էին, և այսպէս ամիս մը կռուելով, փամփուշտ պիտի չմնար Էմին փաշային տանելու, կամ վերադարձին համար պահելու։ Սթէնլի խոշոր նաւակ մ՚ունէր. բայց վերջապահ խմբի մը քով ձգած էր ի Բիլոնկա–Լոնկայ, 190 մղոն հեռի. զի իւր ակարացած մարդիկ չէին կրնար կրել զայն։ Զանզիպարէն առ Էմին փաշա ղրկած սուրհանդակներն անշուշտ չէին հասած Էմին փաշային, ապա թէ ոչ՝ սա իւր շոգենաւերով կուգար այս կողմեր, և տեղացիներուն իմաց կուտար որ պաշտօնական ընդունին զՊ. Սթէնլի։

Հետեւապէս, Սթէնլի ետ կը դառնայ ի Բիլոնկա. ուղղումն թշնամիներուն հետ բարեկամութիւն հաստատել կը յաջողի. նաւակը կ՚առնու. նոյն միջոցին կը հիւանդանայ ստամոքսի տապով, բայց Տքթ. Փարք խնամով կը դարմանէ զինք. 1888 ապրիլի վերջերը նորէն Ալպէրթ Նիանզա լճին մօտ կուգայ, ուստից մէկ օր հեռի բնիկներ կ՚իմացնեն թէ «Մալէճճա» անուն սպիտակ մարդ մը իրենց մեծին տուած է սեւ ծրար մը՝ յանձնելու համար իրեն (Սթէնլիի) որ այն Մալէճճային որդին է եղեր։ Բնիկներն հրաշալի պատմութիւններ կ՚ընեն խոշոր նաւերու վրայօք, որք մարդերով լի մեծ կղզիներու կը նմանէին։

Մալէճճան նոյն ինքն Էմին փաշան էր։

Հետեւեալ օրը ցեղապետն առ Պ. Սթէնլի յանձնեց սա գրութիւն, որ ամերիկեան կտաւի կտորի մը մէջ փաթթուած էր.

«Որովհետեւ բնիկները կը պատմեն թէ սպիտակ մարդ մը երեւցած է լճին հարաւային ծայրը, շոգենաւովս գացի քննութիւն մ՚ընել. բայց արժանահաւատ տեղեկութիւն չկրցայ ընդունիլ. զի բնիկները կը սարսափին Ունյօրոյի Քապպա Ռէկա թագաւորէն, և կը կարծեն թէ ամեն օտարազգի անոր կողմէ կուգայ։ Բայց Նիամանիներու ցեղապետն կինն իւր մէկ բնիկ դաշնակիցին պատմած է թէ ինք այն սպիտակ մարդը տեսաւ Մոզամպոնիներու երկրին մէջ։ Ուստի, կը խնդրեմ որ կենաք ուր որ էք, մինչեւ որ կարենամ հաղորդակցիլ ձեզ հետ։»

1888 մարտ 26 Ստոր. (Տքթ.) ԷՄԻՆ
(Մոնպէւոլլ փաշ.)

ԼԻՒՔՍԷՄՊՈՒՐԿ

Լիւքսէմպուրկի մեծ-դքսութեան Երեսփ. Ժողովոյն ապրիլ 8ի նստին մէջ, կարդացուեցաւ Նասաուի Ադոլֆ դքսին մէկ ֆրանսերէն պատգամագիրն, որով կը ծանուցանէ թէ Հոլլանտայ Թագաւորը, Լիւքսէմպուրկի վեհապետը, վեց շաբաթէ հետէ այլ եւս անկարող է պետութեան գործերը վարելու, և հետեւապէս Հոլլանտայ Խորհրդարանը միաձայնու հաստատած է խնամակալութիւն մը։ Ժողովին ուրեմն կը վերաբերի տնօրինութիւն մ՚ընել Լիւքսէմպուրկի մասին։ Նախարարապետ Պ. Էյշէն ֆրանսերէն բանախօսութեամբ մ՚ըսաւ.

«Ժողովրդոց կեանքն, ինչպէս անհատից կեանքն, իւր վշտալից օրերն ունի, եւ հանրային շահն երբեմն յոյժ դառն պահանջումներ կ՚ընէ։ Վեհապետին խորհրդականաց պարտաւորութիւնք երբեմն շատ դժուար են։ Բայց մեր սիրեցեալ և դժբախտ վեհապետին երկարժամանակեայ իմաստութեան ոգւոյն համաձայն չենք վարուիր եթէ չկատարենք թէ հանրային կենաց մէջ ազգին բարեկեցութիւնն և օրէնքն ևեթ պէտք է տիրապետեն։»

Ժողովը ամենախորին լռութեամբ լսեց պատգամագրին ընթերցումը. նիստը պահ մը դադրեցաւ. քառորդ ժամ մը ետքը վերսկսաւ, և նախագահը ծանոյց թէ ժողովը միաձայն կ՚ընդունի խնամակալութեան հաստատումը։

Հետեւապէս, Նասաուի դուքսն հինգշաբթի (երէկ) սահմանադրական երդումը պիտի ընէր Լիւքսէմպուրկի Խորհրդարանին առջեւ։

Հոլլանտայ Թագաւորը մեռնելուն պէս, Նասաուի դուքսը պիտի հռչակուի Լիւքսէմպուրկի վեհապետ, մեծ-դուքսի տիտղոսով։

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ՀԱԲԵՇՍՏԱՆ

Հռոմ, 8 ապրիլ.—Շաբաթ օր գրոյց ելաւ թէ [illegible]ներու և «որսորդ»ներու ստուար ջոկատ մը, հետեւակ զօրաց երկու վաշտերու և մէկ հրետանւոյ մը հետ Ասմարայի վրայ քալած են։ Բայց այս լուր կանխահաս կը թուի. զի Ռիֆորմ կ՚ըսէ թէ կառավա-

---

—) 38) —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

ՖԵՐՆԱՆՏ

—Եւ իրաւունք ունիք, տիկին, ըսաւ Ֆապիէն. այս Լէօնն ինքնասէրին մէկն է։ Այնպէս չէ՞ պարոն կոմս։

—Իրողութիւնը սա է որ, պատասխանեց Պ. տը Մոնժիռու աշխուժիւ, տիկինն իր կարծիքը յայտնելու կը պատրաստուէր։

—Ի՞նչ բանի վրայ, հարցուց Ֆերնանտ։

—Գրականութեան վրայ։

—Ներեցէք, պարոն կոմս, գրականութեան մէջ շատ տարօրինակ ճաշակ մը ունիմ ես։ Հինգ հեղինակներու վրայ միայն կը հիանամ. իրաւ է թէ այդ հինգ մարդիկ կիսաստուածներ են։ Եթէ երբեք աշխարհէ քաշուիմ, բան մը որ օրին մէկը պիտի պատահի, այդ հինգ մեծ քերթողներու գործերը միայն պիտի տանիմ հետս։

—Որո՞նք են, հարցուց տիկին տը Պառթէլ։

—Մովսէս, Հոմերոս, Սէնդ-Օկիւսդէն, Տանթէ և Շէյքսբիր։

—Ի՛նչ կ՚ըսէք, սիրելիդ իմ Ֆերնանտ, գոչեց տիկին տը Նէօյեր. կարելի՞ բան է սքանչանալ Շէյքսբիրի վրայ։

—Այդ հեղինակն, Աստուծմէ յետոյ, ամենէն աւելի գործ արտադրած է, ըսաւ Ֆերնանտ։

—Պիտի հաւատա՞ք, սիրելի տիկին Տիւքուտրէյ, ըսաւ պառոնուհին, թէ մտքէս անցած չէ բնաւ Շէյքսբիր կարդալ։

—Ապերախտութիւն է այդ, տիկին։ Մանաւանդ մենք կանայքս խորին երկիւղածութեամբ պաշտելու ենք զՇէյքսբիր. մեր սեռին ամենէն աւելի սքանչելի տիպարները նա ստեղծած է. Ժիւլիէթ, Քօռտէլիա, Օֆէլիա, Միրանտա, Տէզտէմօնա հրեշտակներն են որոց թեւերն առած է Շէյքսբիր, զանոնք կին դարձնելու համար։

—Կո՛մս, ըսաւ տիկին տը Պառթէլ, քանի որ այս իրիկուն Բարիզ կ՚երթաք, Շէյքսբիրի հատոր մը բերէք ինձ։

—Մեծաւ հաճութեամբ կը բերէի, տիկին, պատասխանեց կոմսը, սակայն միտքս փոխեցի։

—Ինչպէ՞ս։

—Այս իրիկուն Բարիզ չպիտի երթամ. կը կարծեմ թէ իմ ներկայութիւնս անհրաժեշտ է աստ։

—Բայց ի՞նչ պէտք ունիք ինքզինքնիդ նեղելու, քանի որ Մօռիսի վիճակը լաւագոյն է, ըսաւ տիկին տը Պառթէլ. ինձ ըսիք թէ ձեր պաշտօնակցաց խոստացած էիք յոյժ կարեւոր գումարման մը ներկայ գտնուիլ այս իրիկուն։

—Խոստմնազանց պիտի գտնուիմ, տիկին, ըսաւ կոմսը ժպտելով. բայց երբ ընկերներս իմանան զիս իրենցմէ հեռու պահող պատճառը, պիտի ներեն ինձ։

—Ո՛հ, պարոն, ըսաւ Լէօն որ կարծես իրեն բան գործ ըրած էր մշանջենապէս գրգռել խեղճ ատենակալն, ի՞նչու ձեր պաշտօնակիցները զրկէք ձեր լոյսերէն այնպիսի պարագայի մը մէջ յորում կրնաք օգտակար ըլլալ անոնց։

—Նախապատրաստական նիստ մըն է այս։

—Ի՛նչ որ ալ ըլլայ, ամէն բանէ առաջ պաշտօնին պահանջումները կատարելու է, այնպէս չէ՞, տիկին պառոնուհի։

—Այս երիտասարդը զիս ճանբել կ՚ուզէ, ըսաւ կոմսն ինքնին. լա՛ւ։

—Եթէ իմ կարծիքս կ՚ուզէք, ըսաւ տիկին տը Պառթէլ, յանձնաժողովոյ կատարելիք աշխատութիւնը լաւագոյն կամ յոռեգոյն չպիտի ըլլայ Պ. տը Մոնժիռուի բացակայութեանը պատճառաւ։

Այս բառերն արտասանելով, տիկին տը Պառթէլ ոտքի ելաւ, վասն զի համաձայնած էին որ սուրճը պարտէզը խմեն։ Ամենքն ալ անոր օրինակին հետեւեցան։ Այս շարժման մէջտեղ, տը Մոնժիռու կոմսը միջոց գտաւ Ֆերնանտի մերձենալու եւ ցած ձայնով անոր ըսելու.

—Գիտէք թէ ձեզ համար կը մնամ, և բացարձակ պէտք ունիմ ձեզ խօսելու։

Ֆերնանտ պատասխանելու վրայ էր, երբ տիկին տը Պառթէլի ուրախութեան մէկ ճիչը լսելով, հարկադրեցաւ ետին դառնալ։

Մօռիս, գունատ և գեղեցիկ, լայն գիշերազգեստի մը մէջ պլլուած, տոքթօրին բացակայութենէն օգուտ քաղելով, երեւցած էր սեղանատան սեմին վրայ։

Երիտասարդն անշարժ մնաց ի տես այն զանազան անձանց զորս համախմբեալ կը գտնէր։

ԺԳ

Բժշկին կանխատեսած տագնապն անվնաս կերպիւ տեղի ունեցած էր։ Մօռիս քնացած էր շուրջ երեք ժամ։ Այս խաղաղիկ քնոյ միջոցին, ուր սովորութիւնը կորուսած լինելու երեւոյթ ունէր հիւանդըն, արիւնը գլխէն սիրտն իջած էր, և երիտասարդն արթնցած էր ջանալով որոշել իր գաղափարներն որք տակաւին մութ և տարտամ կը մնային ուղեղին մէջ։ Վերջապէս Ֆերնանտի յիշատակն՝ ելեկտրական հաղորդիչ թելի մը նման՝ առաջնորդեց զինք անցելոյն տենդալից լաբիւրինդոսին մէջ։ Տարտամ կերպով յիշեց թէ յանկարծ տեսած էր Ֆերնանտի երեւնալը, լսած էր իր սիրած եղանակը երգելն. յետոյ, իր քով և իր շուրջը տեսաւ այդ երեք կիները զորս մարդկային ո՛չ մէկ զուգադրութիւն չպիտի կարենար ի մի բերել։ Այդ կէտին վրայ՝ զառանցութիւնը կը պաշարէր զինքն, այդ կէտին վրայ իրականութիւնը երազ կը դառնար։ Ֆերնանտ, տիկին տը Պառթէլ և Քլօթիլտ, երեքն ալ իր սնարին մօտ, անկարե՛լի բան էր այս։

Եւ սակայն, ո՛չ մէկ երազ այնքան խոր արմատ ձգած էր իր մտքին մէջ։ Դաշնամուրը բաց էր և ձայնը կը թրթռար դեռ իր ականջին։ Այն մանուշակի անուշ բուրումն զոր կը կրէր միշտ Ֆերնանտ, կը ծածանէր դեռ օդին մէջ։ Ցետոյ, այս ամենէն աւելի, անոր անձին վրայ երեւցող հանդարտութիւնը, այն անյուսալի դիւրակեցութիւնը որ կեդրոնը սիրտն էր կարծես, ամէն բան կ՚ըսէր նմա թէ տեսիլք մը չէր զոր ունեցած էր իր հանդէպ։

Մօռիս ձեռքերը կարկառեց դէպ ի զանգակը, մէկը կոչելու համար. սակայն մտածեց թէ կրնային զինքը խաբելու մէջ շահ ունենալ, եւ թէ այդ պարագային, սպասաւորները խրատած կ՚ըլլային։ Մնաց որ, իր այս շարժումը, որքա՛ն ալ թեթեւ, իր զօրութեան չափն հասկցուցած էր իրեն։ Կը թուէր նմա—բան մը զոր անկարելի կը կարծէր այն կացութենէն առաջ ուստից կ՚արթննար—թէ պիտի կարենար յոտն կանգնիլ եւ քալել։ Ցայնժամ ջանաց անկողնէն իջնել. նախ թուեցաւ նմա թէ գետինը խոյս կուտար իր ոտից ներքեւ եւ թէ ամէն բան կը դառնար իր շուրջը. սակայն վայրկեան մը յետոյ քիչ մը հաւասարակշռութիւնը գտաւ, եւ թէպէտ դեռ շատ տկար, հասկցաւ թէ պիտի կարենար վար իջնել։ Այդ միջոցին, իր բոլոր փառասիրութիւնն հոն կը կայանար։

Այսու հանդերձ, աշխարհիկ մարդու պչրասէր սովորութիւնք կրքին յաղթեցին. Մօռիս մինչեւ իր զգեստնեակը գնաց գետնաքարշ, դժուարութեամբ։ Անկողին մնալէն ի վեր հայելին չէր նայած, եւ նշմարեց որ սոսկալի կերպով դէմքն այլայլած է. աչքերը, նիհարութենէ խոշորցած, աւելի մեծ արտայայտութիւն մը կը կրէին կարծես։ Մազերը թեթեւ մը սանտրուելով, իրենց առջի վայելչութիւնն ստացան. ակռաները գեղեցիկ էին միշտ. իր գունատութիւնն իսկ զուրկ չէր հրապոյրէ։ Ի մի բան, Մօռիս համոզուեցաւ թէ ոչինչ պիտի կորսնցունէր յաչս Մօռիսի, եթէ այս կերպարանքով երեւնար նմա այդ վայրկենին։

Ցայնժամ, անհուն դժուարութեամբ, մէն մի քայլին կանգ առնելով, սանդուղին մէն մի աստիճանին վրայ հանգստանալով, սկսած էր իջնել, սա գաղափարով զօրացած թէ, նրբանցքի մը անկիւնը, դրան մը սեմին վրայ, պիտի պատահէր Ֆերնանտի։ Սեղանատան մօտ հասնելով, ձայներ լսած էր։ Ցայնժամ անհետ եղած էր իր յոյսն։ Ուրեմն, Ֆերնանտ՝ իր տենդին յառաջ բերած մէկ երեւոյթն էր, իր զառանցանաց մէկ երազը։ Ինչպէ՞ս ենթադրել թէ Ֆերնանտ սեղանակից էր Քլօթիլտի և տիկին տը Պառթէլի։ Սակայն, մտիկ ընելով, կը կարծէր լսել մանկամարդ կնոջ ձայնը, այն քաղցր եւ միանգամայն հնչուն ձայնը։ Մօտեցաւ. Ֆերնանտի ձայնն էր այն։ Ցայնժամ, չկարենալով ինքզինքը զսպել, առանց իսկ հաշուելու, դուռը բացած էր։

Տիկին տը Պառթէլի արձակած ճիչը լսելով, Մօռիս պատճառութիւններն յարգելու պէտքն զգաց յանկարծ։ Մէկ ակնարկով նշմարած էր Ֆերնանտը. սակայն անոր շուրջը այնպիսի համախմբում մը կար որուն պատճառը չէր հասկնար. կը ճանչնար իր մայրը, կինը, Պ. տը Մոնժիռուն, տիկին տը Նէօյերն եւ երկու երիտասարդները։

(Շարունակելի)

րութիւնը գործելէն առաջ հասուն կերպիւ խորհիլ կ'ուզէ։

—Միլան, 8 ապրիլ.— Արմատականաց գումարման մը մէջ, ուր ներկայ էին Պ. Քավալօթի և ուրիշ արմատական երեսփոխաններ, ծանր դայթակղութիւններ տեղի ունեցան։ «Անկցի՛ նախարարութիւն». անկցի՛ Խորհրդարան» պոռացին։ Այս աղաղակներուն հակառակողք լաւ ծեծ մը կերան։ (Մօնիթէօր)

ԳՈՒԼԱՆԺԷ

Ջօր. Գուլանժէ երկիցս տեսակցեր է Պրուսէլի մէջ Վիքթոր Նափոլէոն իշխանին հետ։ Սորա հօր՝ Ժէրոմ Նափոլէոն իշխանին ալ ի Լոնտոն ուղեւորութիւնը գուլանժէական դաւին հետ կապ ունի եղեր։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Պարսիկ կառավարութիւնը պաշտօնապէս ծանոյց Թէհրանի ռուս դեսպան Տոլկորուքի իշխանին թէ զիջում բրած է ռուս կառավարութեան հնդկական պահանջմանց վրայ, որոց գլխաւորն, ինչպէս կը յիշուի, սա է թէ «Մինչեւ հինգ տարի, այն ամէն պայմանագիրք զորս պարսիկ կառավարութիւնն ուզէ կնքել օտարազգիներու հետ՝ երկաթուղեաց շինութեան համար, պէտք է կանխաւ ենթարկուին Ռուսիոյ հաւանութեան։ Եթէ զանազան ազգաց ներկայացուցիչներ մըցին արտօնութիւններ ստանալու համար, պարսիկ կառավարութիւնը նախապատուութիւն պիտի տայ ռուսահպատակներուն։» Միւս չորս պահանջմունք նաւարկութեան և ճամբաներու կը վերաբերին, և արդէն ծանուցեալ են լրագրոյս մէջ։

ՖՐԵՏԵՐԻՔ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ

Լրագիրք ոմանք կը ծանուցանեն թէ Ֆրետերիք կայսրուհին աւելի կամ նուազ համեմատութեամբ բարեսիրական գործերու պիտի յատկացնէ այն վեց միլիոն ֆր. ի գումարն և ութ միլիոն ֆր. ի արժէք ունեցող գոհարեղէնները զորս կայլիերայի դքսուհին իրեն կտակած էր, և որք իւր տրամադրութեան ներքեւ դրուած են այս օրերս։

ՃՈՆ ՊՐԱՅԹ

Ճոն Պրայթ, իւր կտակաւ, իւր զաւակաց և ազգականաց մէջ դրեթէ հաւասար համեմատութեամբ բաժնած է իւր հարստութիւն, որ 750,000 ոսկւոյ կը հասնի։ Ճոն Պրայթ գործարան և ջաղացք ունէր, և յոյժ սակաւապէտ մարդ մ'էր։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ'իմանանք թէ Դատական և կրօնական գործոց Նախարարութիւնը պաշտօնագիր մ'ուղղելով Կիլիկիոյ Ամեն. Ս. Կաթողիկոսին, Ատանայի առաջնորդ Գեր. Մկրտիչ եպիսկոպոսին պաշտօնէ դադարեցումը յանձնարարած է։

Կը յիշուի թէ Տ. Մկրտիչ եպիսկոպոս Կիլիկոյ Ս. Կաթողիկոսին կողմէ առաջնորդ նշանակեալ է. իսկ առաջնորդական ֆէրմանն ու պատուանշանը Ն. Ամենապատուութեան խնդրանօք Պատրիարքարանէն ստացուած է։

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, ընկերակցութեամբ Քաղաքական Ժողովոյ ատենապետ Վսեմ. Մաքսուտ Սիմոն պէյի, երէկ առաւօտ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ապարանքը գնաց ի Նշան Թաշ և տեսակցեցաւ Ն. Բարձրութեան հետ։

Երուսաղեմայ Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Սիմոն արքեպիսկոպոս Սէֆէրեան վերջին շաբաթներս մէկ քանի անգամ Եղմտական պաշտօնատունը գնացած էր Երուսաղեմայ պարտուց հաշուոց կարգադրութեան համար Եղմտական Վսեմ. Նախարարին հետ բանակցելու։

Արդ, մեր ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն, գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ յիշեալ պարտուց հաշիւներն յարդարուած և խնդիրը վերջնական կերպիւ կարգադրուած է։

Ինչպէս կ'երեւի Ռոտոսդոյի մեր Թղթակցին նամակէն, որ հրատարակուած է Գաւառականթղթակցութեանց բաժնին մէջ, Գեր. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան Ռոտոսդոյի առաջնորդ ընտրուեր է, Գաւառական ժողովոյ չորեքշաբթի աւուր նստին մէջ, միաձայն քուէիւք։

Բաբերդի առաջնորդ Արժ. Տ. Ամբրոսիոս Ծ. վարդապետ Ռուբինեան, որ արձակուրդով մայրաքաղաքս կը գտնուի, զատկական տօներուն առթիւ Էյուպի Ս. Եղիա եկեղեցւոյն առժամեայ քարոզիչ կարգուած է։

Սամսոնէն կը գրեն մեզ մարտ 27 թուականաւ.

Հաղուադէպ բարեպաշտութիւն մ'է մեզ՝ հանդիպիլ մերթ ընդ մերթ եկեղեցականաց, որք այցելութեամբ կամ տեւական պաշտօններով կը թողուն մայրաքաղաքդ, երթալու համար ներքին գաւառաց մէջ կատարել իրենց պարտքը։ Այս կարգէն է և Արժ. Եղիշէ վրդ. Այվազեան, նորընտիր Պատրիարքական Փոխանորդն Եւդոկիոյ, որ ամսոյս 24 ին ուրբաթ առաւօտ եկաւ շոգենաւէն և իջաւ եկեղեցւոյ հիւրասենեակն. անմիջապէս այցելեց Ազգ. Ներսիսեան վարժարանն, ուր շուրջ $1^1/_2$ ժամ զբաղեցաւ հարցաքննութեամբ աշակերտաց, որք իրենց անյուսալի յաջողակութեամբ և զարգացմամբ առթեցին գոհունակութիւն այցելու Ս. Հօր, և պատիւ բերին վարժարանի տնօրէն. դասատուին։

Նոյն օրը Տ. Եղիշէ վարդապետ այցելեց տեղւոյս կարեւոր հաստատութիւններն, ի մէջ որոց Րէժիի պաշտօնատունն և Գործարանն, որոց Տեսչաց կողմէն յարգալիր ընդունելութիւն գտաւ։ Ցաջորդ առաւօտուն, Ս. Լուսաւորչի տօնախմբութեան առթիւ, ազդու և գողտրիկ քարոզ մը խօսեցաւ, ի մեծ համակրանս ունկնդիր ժողովրդեան. յետ աւարտման ժամերգութեան, ընկերակցութեամբ Տեղւոյս երեւելի ազգայնոց, հրաւիրեցաւ Ցակոր էֆէնտի Կիւտիկեանի տունն, ուր հացկերոյթ տրուեցաւ. ժամը 4 ին, մերազնէից պատուաւոր դասակարգէն և հասարակութենէն շրջապատեալ մինչեւ քաղքին եզրն, հեծաւ կառք, և Եւդոկիոյ նորընտիր Վսեմ. Կառավարչի ուղեկցութեամբ մեկնեցաւ յիւր պաշտօնատեղին։

Ծիշդ պատեհ պարագային հասաւ Արժ. Եղիշէ Վ. Այվազեան ի Սամսոն, ուր քանի մ'օր մնալով անտարակոյս վերջ մը պիտի յաջողէր տալ ամիսներէ ի վեր անլուծելի մնացած և օրըստօրէ կուսակցութեանց յանգելու սպառնացող կարգ մը կնճիռներու. բայց դժբաղդօրէն, Վսեմ. կառավարչին ընկերակցելու պէտքն ու օգտակարութիւնը, զրկեցին զմեզ վայելելէ Ն. Արժանապատուութեան ներկայութիւնն, որ սուղ միջոցի մէջ ախորժ տպաւորութիւն ձգեց հանրութեան վրայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԻԼԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐՆ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԵԿՆՈՒՄՆ

Միլան Թագաւորն երէկ կայս. պալատ երթալով Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։

Ժամ 6ին, Միլան Թագաւորը, կայս. Թիկնապահ Ահմէտ փաշա, մանաւոր քարտուղար Պ. Միլիչովիչ, Թիկնապահ Պ. Բասիչ, սերպիական դեսպան Պ. Նովաքովիչ և առաջին Թարգման Պ. Թէրխան, ամենքն ալ պաշտօնական համազգեստ հագած, պալատական կառքերով Եըլտըզի պալատը գնացին ուր Չիթ քէօշկին մէջ Միլան Թագաւորը Վեհ. Սուլթանին ներկայացաւ և իւր հրաժեշտի ողջոյնը մատուցանելով, միանգամայն ջերմ շնորհակալութիւն յայտնեց Ն. Վեհափառութեան կողմէ իրեն եղած սիրալիր ընդունելութեանց և մեծարանաց համար։

Միլան Թագաւորն յետոյ Բերա վերադարձաւ միեւնոյն հանդիսիւ։ Դեսպանք ոմանք և բարձրաստիճան անձինք, ինչպէս նաեւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին կողմէ Թարգման Վէքիլ էֆէնտի և Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին կողմէ Թարգման Միքայէլ էֆէնտի Օթէլ տ'Անկլըթէռ երթալով ողջերթ մաղթեցին Միլան Թագաւորին, որ իւր հետեւորդաց հետ իրիկուան դէմ աւստրիական Լօյտի շոգենաւով Եաֆա ուղեւորեցաւ ընկերակցութեամբ Թիկնապահ Ահմէտ փաշայի։

*
* *

Միլան Թագաւորն երէկ առաւօտ ի Նշան Թաշ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ու Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին ապարանքներն երթալով իւր այցետոմսը ձգեց։

*
* *

Իտալական դեսպան Պառոն Պլան և ռուսական դեսպանատան գործակատար Պ. Օնու երէկ առաւօտ Օթէլ տ'Անկլըթէռ գնացին եւ յաջորդաբար տեսակցեցան Միլան Թագաւորին հետ։

*
* *

Միլան Թագաւորն 100 ոսկի յանձներ է սերպիական դեսպանին, որպէս Ֆէնէրի մայր եկեղեցւոյն յանձնէ զայն, իբր իւր բարեպաշտական նուէրն։

ՊԱՇՏՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Քիւչիւք Չէքմէճէ գաւառակին նախիյ անուանուեցաւ Էնկիւրիի կեդրոնական նախնական դատարանին Հուգուգի ճիւղին նախկին նախագահ Խալիտ էֆէնտի։

Կարնոյ Սպեր գաւառակին նախիյ անուանուեցաւ Բաբերդի նախիյ Մահմուտ Ֆախր էֆէնտի։

Բաբերդի նախիյ անուանուեցաւ Սպերի նախիյ Ղալիպ էֆէնտի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Սերէզի յոյն մետրապոլիտ Տ. Քոսթանդինոսի, հունգարացի Լուի Պորճիան կոմսին և Տօբթէօռ Նիմիի Եագուպի։

Չորրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Ֆէնէրի յոյն վարժարանին նախորդ տնօրէն Տ. Կրիկորիոս Բալամասի և Հէյպէլի կղզւոյն աստուածաբանական վարժարանին տնօրէն Տ. Կրիկորոսի։

ՑՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԷՏԻՊ ԷՖԷՆՏԻԻ

Մաքսային վերատեսուչ վախճանեալ Խաիյ էֆէնտիի յուղարկաւորութիւնն երէկ մեծ շքով կատարուեցաւ։ Մարմինը տունէն հանուելով Այասոֆիա մզկիթը տարուեցաւ ուր կրօնական արարողութիւնք կատարուելէ յետոյ Սուլթան Մահմուտի դամբարանը փոխադրուեցաւ և թաղուեցաւ պարտիզին մէջ։

Ցուղարկաւորութեան կ'առաջնորդէին ոստիկանք, ժանտարմներ և թաղապետութեան պաշտօնեայներ։ Ներկայ էին Ներքին գործոց նախարար Միւնիր փաշա, Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց նախարար Զիհնի փաշա, Շէրիֆ Ապտուլլահ փաշա, Հասան Ֆէհմի փաշա, Պետական Խորհրդոյ դատական ճիւղին նախագահ Սահիպ պէյ, Մէարիֆի բարձրագոյն ժողովոյ նախագահ Հայտար էֆէնտի, Հեռագրական և Թղթատարական վերատեսուչ Հասան Ալի էֆէնտի, Մաքսային վերատեսչութեան փոխանորդ Փոլթուքալ Միքայէլ էֆէնտի, Մալիյէի ժողովոյ նախագահ Իպրահիմ էֆէնտի, Հաշուակալութեանց Դիւանին նախագահ Զիհնի պէյ, Բ. Դրան արարողապետ Ֆէրուխ էֆէնտի, Պէյլիկճի Րաիֆ էֆէնտի, Եղեռնագործ ատենին նախագահ Վասըֆ էֆէնտի, Ընդհանուր Պարտուց տնօրէն Սէլիմ Մէլհամէ էֆէնտի, Մաքսային վերատեսչութեան խորհրդական Պէրթրամ էֆէնտի, մաքսատանց տնօրէնք և այլ բարձրաստիճան անձինք։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆԸ

Իտալական դեսպան Պառոն Պլան ու Տիկին Պլան երէկ իրիկուն աւստրիական Լօյտի շոգենաւով Եաֆա ուղեւորեցան, ուրկից Երուսաղէմ պիտի երթան։

Արտաքին գործոց Նախարարութեան Թարգման Միքայէլ էֆէնտի շոգենաւ գնաց և յանուն Նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշայի ողջերթ մաղթեց դեսպանին ու դեսպանուհւոյն։

ՖԷՐՏԻՆԱՆՏ ԻՇԽԱՆ

Լ. Հէրալտ ստոյգ տեղեկութեանց վրայ յենլով կը հերքէ երէկ և առջի օրը մայրաքաղաքիս մէջ շրջած զրոյց մը, իբր թէ Ֆէրտինանտ իշխանն որոշեր է մեկնիլ Պուլկարիայէն։

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՊԱՀԱՆՋԱՏԵԱՐՔ

Եղմտական Նախարարութիւնը 50էն 60,000 ոսկւոյ գումար մը պատրաստած է, անգլիացի հպատակաց կողմէ օսմ. կառավարութեան եղած հայթայթմանց հաշիւները կարգադրելու համար։ Երէկ, յիշեալ Նախարարութիւնն այդ պահանջից մանրամասն ցուցակը ղրկեց ի Բ. Դուռն, նոյն վըճարման համար պէտք եղած արտօնութիւնը խնդրելով։

ՔՐՈՒԲԻ ԹՆԴԱՆՕԹՔ

Եղմտական Նախարարութիւնը 30,000 ոսկւոյ նոր վճարում մը բրած է Քրուբի զինագործարանին ներկայացուցիչ Պ. Մավխէրի, ի հաշիւ թնդանօթներու պատրաստութեան։

ՕՏԱՐ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉՔ

Ինչպէս արդէն ծանուցուեցաւ, կայս. կառավարութիւնն որոշած է որ յետ այսորիկ օսմանեան հպատակք միայն կարենան մասնակցիլ տէրութեան պիտոյից հայթայթման համար կատարուած նուազուրդներուն, որով օտար հպատակք չպիտի կարենան մասնակցիլ Սպարապետի Դրան, Ծովային նախարարութեան և այլ պաշտօնատանց պիտոյից հայթայթմանց։ Սակայն, կայս. կառավարութիւնը պիտի կարենայ օտար հպատակաց դիմել այն նիւթերուն համար զորս Եւրոպայէն մէջ միայն գտնել կարելի է։ Սոյն անօրէնութենէն առաջ օտար հայթայթիչներու հետ կնքեալ պայմանագիրք իրենց զօրութիւնը չեն կորսնցուներ։

Պ. ԵՈՐԿԱՆՏՕՓՈՒԼՕՒ ԿՏԱԿԸ

Պ. Եօրկանտօբուլօի կտակը բացուեցաւ նախընթաց օր։ Կ'ըսուի թէ հանգուցեալն իւր դրամենեկի ճոխ մատենադարանը նուիրած է հելլենական հիւպատոսարանին, և իւր տան մէջ ունեցած մատենադարանը՝ Բերայի Սիլլոգոսին ու Ֆէնէրի յունաց վարժարանին։ Բայց իւր կնոջ դրամօժիտէն, Պ. Եօրկանտօբուլօ կըցած է փաստաբանական արուեստովը շահիլ 190-200,000 ֆրանք, որուն մէկ մասը կտակած է Աթէնքի և Շիրայի համալսարաններուն և մէկ մասը իւր ծննդավայրն եղող քաղաքին (ի Բէյլօբօնէս) թաղապետութեան։

ՌՈՒՄԱՆԻԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Պուքրէշէն կը գրեն թէ Կ. Պոլսոյ ռումանական նորընտիր դեսպան Պ. Միդիլինեօ մայիս 1էն առաջ չպիտի կարենայ գալ իւր պաշտօնի գլուխն անցնիլ։ Պ. Միդիլինեօ որ տակաւին Աթէնք կը գտնուի, ապրիլ 8/20 ին Պուքրէշ պիտի ուղեւորի իւր յանձնարարագրերն ստանալու համար և անմիջապէս Կ. Պոլիս պիտի գայ։

*
* *

Մայրաքաղաքիս ռումանական ընդհ. հիւպատոս անուանուած է Պ. Նանիւ, Պ. Ռօմալօի տեղ որ Հռոմի դեսպանատան առաջին քարտուղար անուանուած է։

ԵՈՒՍՈՒՖ ԳԱՐԱՄ

Իտալական լրագիրք կը ծանուցանեն մահն Եուսուֆ Գարամի որ կարեւոր դեր մը կատարած է ի Սուրիա, 1860 ի դէպքերէն յետոյ, երբ վախճանեալ Ֆուատ փաշա Լիբանանու կուսակալ էր։ Եուսուֆ Գարամ անցեալ շաբթու մեռեր է ի Նաբօլի ուր կը բնակէր սասն տարիէ հետէ։ 65 տարեկան էր։ Կայսերական կառավարութիւնը թոշակ մը յատկացուցած էր նմա։ (Մօնիթէօր)

ԹՈՒՐՔԵՒՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Պ. Պ. Ֆաւրա և Սալէհօ նորանոր ձեռնարկներ կ'ընեն ստանձնելու համար յունական երկաթուղեաց միացման գծերու շինութեան մենաշնորհն որուն համար նոր պայմաններ առաջարկած են։

ԱՐԹԱՔԻ ԽԱՆ

Պարսկական դեսպանատան առաջին Թարգման Արթաքի խան Նէվրուզ իւր կառավարութենէն տասնհինգօրեայ արձակուրդ ստացած լինելով այս իրիկուն Պուքրէշ պիտի ուղեւորի եւրոպական կառախումբով։

ՓԻԼԻՓՊԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փիլիպպէէն ապրիլ 9 (Ն. Տ.) թուականաւ հետեւեալը կը գրեն տեղական լրագիր մը.

«Անցեալ կիրակի օր երկու պուլկար հարիւրապետներ և տեղակալ մը շըրջագայելու համար Փիլիպպէէն երկու ժամ հեռու Սթանիմաքա քաղաքը կ'երթան ուր բնակիչք ամբողջովին յոյն են։ Անհաւատալի կը թուի այն ընթացքն զոր սոքա բռնած են նոյն քաղաքին մէջ։ Այս երեք սպայք լաւ մը գինովնալէ յետոյ սուսերամերկ քաղաքին փողոցները կը շրջին և կրակին յարձակիլ իրենց հանդիպած արանց, կանանց և տղայոց վրայ, որով քաղաքացիք ահ ու դողի կը մատնուին։ Քաղաքացիք ոմանք կ'ուզեն նոցա զէնքերն առնուլ, սակայն ոստիկանք կը հակառակին։ Այլ և այլ անձինք սպայից յարձակումներէն ազատելու համար դէտք կը նետուին։ Սպայք այս չափով չբաւականալով սրճարան մը կ'երթան և կ'սկսին անարգել անդ գտնուող թաղապետական գրագիր մը, վարժապետ մը և յոյն դերասան մը։ Ստրանիկէի նախագահ Պ. Զախարիա Սթոյանոֆ, որ նոյն պահուն սրճարանը կը գտնուէր եղեր, զայս տեսնելով անմիջապէս կը մեկնի նոյն քաղաքէն։»

Նմանապէս Փիլիպպէէն ապրիլ 10 (Ն. Տ.) թուով սա Մօնիթէօր ուղղեալ նամակի մը համաձայն կը կարծուի եղեր թէ պուլկար կառավարութիւնը պիտի պատժէ այդ սպայները։

Սուլթան Մէհմէտ կայսեր հինգերորդ կինն, որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր նախընթաց օր մեռաւ և յուղարկաւորութիւնն երէկ կատարուեցաւ մեծ հանդիսիւ։ Մարմինը յատուկ շոգեմակոյկով Պէշիքթաշէն Սիրքէճի փոխադրուեցաւ ուրկից Եէնի Ճամի տարուելով ամփոփուեցաւ յատուկ դամբարանի մը մէջ։ Ցուղարկաւորութեան ներկայ գտնուեցան Էվգաֆի նախարար Մուսթաֆա փաշա, Քաղաքապետ Մազհար փաշա, ոստիկանութեան նախարար Քեամիլ պէյ և այլ բարձրաստիճան անձինք։ Թաղումէն յետոյ ողորմութիւնք բաշխուեցան աղքատաց։

—Հեռագրական և Թղթատարական վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Հէյպէլի կղզւոյն մէջ հեռագրական կայարան մը ու նամակատուն մը հաստատուած է ուր թուրքերէն և ֆրանսերէն հեռագիրք կը փոխանակուին և պարզ ու յանձնարարեալ նամակներ կ'ընդունուին։

—Մաքսային վերատեսչութեան խորհրդական Պէրթրամ էֆէնտի և իւր օգնականն Ալի Րիզա էֆէնտի, որք երկաթուղեաց գծերու վրայ հաստատելի մաքսատանց խնդրոյն համար Ադրիանուպոլիս ուղեւորած էին, երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս վերադարձան։

—Մախսուսէի Կէօզլէր շոգենաւն երէկ Մուտանիայէն մայրաքաղաքս բերաւ 270 նոր զինուորներ։

—Երէկ մայրաքաղաքէս մեկնեցան Հանրային Պարտուց Վարչութեան անդամ Պ. Վենսընդ Քայլարտ՝ ի Մարսիլիա և Անգլիական դեսպանատան երկրորդ քարտուղար՝ Պ. Քրաց ի Նափա։

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ, Սերեւեւեան երկաթուղեաց ընկերութեան պատուիրակ Պ. Լանկ կայս. Թիկնապահի մը ընկերակցութեամբ պիտի շրջի մայրաքաղաքիս նշանաւոր վայրերը։

—Ռուսական Նախիմոֆ շոգենաւն որ անցեալ երկուշաբթի մեկնած էր Մէրսինի նաւահանգիստէն, երկուքուկէս ժամուան տեղ ընթանալէն յետոյ, փոթորկի բըռնուելով, ցռւկայմը խորտակուեր է։ Մախսուսէի Արաբ շոգենաւն այս արկածը նշմարելով, օգնութեան փութացեր եւ ռուսական շոգենաւը քաշեր տարեր է Իսկէնտէրունի նաւահանգիստն, որ Մէրսինէն աւելի ապահով կը նկատուի։ Նախիմոֆի ուղեւորք շնորհակալեաց գիր մը ստորագրելով ղրկած են ի Կ. Պոլիս, օսմանեան շոգենաւուն հրամանատար Հիւսէյին պէյի համար որ ազատած էր զիրենք անմիջական վտանգէ մը։

—Վերջին չորս աւուրց մէջ Վոսփորէն անցնելով Սեւ Ծով ուղեւորած են 63 անգլիական, 5 հելլենական և 2 տանիմարքեան շոգենաւեր որք ծովեզերեայ քաղաքներէ արմտիք պիտի առնուն։

—Մարսիլիա բնակող յոյն վաճառական Պ. Ջաֆիրօբուլօ ի Շիշլի որբանոց մը հաստատելու համար 7500 ոսկի շնորհած լինելով 12000 կանգուն գետին մը գնուած է անդ, ուր ի մօտոյ շինութիւնք պիտի սկսին։

—Իսլամ գաղթականաց զինուորագրութեան համար երէկ ի Մաքրիգիւղ վիճակ ձգուելով 500ի չափ գաղթականք զինուոր գրուեցան։

—Նիկոմիդիոյ ծովախորշի քաղաքներէն հինգ օրուան մէջ մայրաքաղաքս բերուած են 7000է աւելի ոչխար և գառնուկ։

—Այս վերջին աւուրց մէջ Թէ՛ Սեւ ծովէն և թէ Մարմարայէն մայրաքաղաքս բերուած են 258,000 օխա ածուխ և 50000 չէքի փայտ։

—Նոր Թատրոնի պաշտօնեաներէն Ճօրճի չորեքշաբթի իրիկուն իւր տունը գընացած պահուն Աքօրտըլը փողոցին մէջ չորս հոգի դաշոյն ի ձեռին վրան կը յարձակին և բաւական ծանր կերպով կը վիրաւորեն զնա, կողոպտելու նպատակաւ։ Սակայն պարապ յոգնութիւն մը ստանձնած լինին, վասնզի խեղճին վրայէն 10 դըրշ. միայն կը գտնեն։ Ճօրճի տունը այդ փողոցին մէջ գտնուելով, կինն ամուսնոյն աղաղակները կը լսէ եւ կուգայ դրացեաց օգնութեամբ տուն կը տանի զնա։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 11 ապրիլ

Երեսփոխանաց ժողովն իւր նստերը դադրեցուց մինչեւ 14 մայիս։

Ծերակոյտը վաղն ի նիստ պիտի գումարի՝ անուանելու համար Գերագոյն Ատեանին հարցաքննիչ մասնաժողովը։

Պուքրէշ, 11 ապրիլ

Նոր Նախարարութիւնը վերջնապէս կազմուեցաւ. Նախարարապետն է Պ. Գաթարճի և արտաքին գործոց նախարարը՝ Պ. Լահովարի։

ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆՔԱ

Լոնտոն, 11 ապրիլ

Անգլիոյ Պանքային շաբաթական հաշուեկշիռը՝ նախորդ շաբթուան հաշուեկշռոյն հետ բաղդատմամբ՝ հետեւեալ տարբերութիւնները ցոյց կուտայ.

Պատրաստ մետաղադրամ— նուազում—անգլ. ոսկի	14,000
Պանքնոթք ի պահեստի— նուազում—անգլ. ոսկի	3,111,000
Փոխանակագիրք և այլ թըղթեր—յաւելում—անգլ. ոսկի	25,000
Պահեստի դրամոց համեմատութիւնն յանձնառութեանց հետ—	41·70 %

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 31 մարտ

Դահեկան

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	(Պանքայի)	110	
3 » »	(վճռւկին)	109	5/8
3 » Բարիզի	(պանքայի)	22	97 1/2
» »	(վճռւկին)	23	5

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Միւգ. . Սէրի		17	12
Պորսային գոցուելէն վերջը	»	17	12
Բերայի մէջ	»	—	—
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	17	15
Կէս օրին	»	17	16

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	42	12
Այս առաւօտ	42	20
Կէս օր	42	22

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	Ա. Սէրի	29	
»	Բ. »	16	30
»	Գ. »	17	15

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Օսմանեան Պանքայի	Անգլ. Լր.	4	25
Քրէտի Քէնէրալ	Օսմ. »	9	7
Պանք տը Գօնս	»	7	19
Սօս. Ճէնէրալ տը վաքեօֆ	»	4	33
Թրամուէյ	»	460	
Րումէլի երկաթուղի	Ֆր.	56	75
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	—	—
Բաժնեթուղթ Լոթիոյի	»	108	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 11 Ապրիլ ժամ 3 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ		98 9/16
Օսմ. »	Սէրի Գ. բացուեցաւ	15 5/8
» »	» գոցուեցաւ	15 13/16
» »	» Ա.	29
» »	» Բ.	16 1/4
» »	» Գ.	15 5/8
Օթօման 1871		91 5/8
Փոխառութիւն 1877		101 3/4
Պանք Օթօման		12 1/4
Ռուսական փոխառ. 1873		102 3/4
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիյէ)		91 1/2
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)		104 5/8
Տաճիկ Սաւիէ		87 5/8
Տօնանիոյ (փոխառ. Րօչիլտ)		104 1/2

Հունգարական գարտաթուղթ 4 %	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 45
Վիեննա, 11 Ապրիլ, երեկոյ	
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	120 70
Օսմանեան երկաթուղի	27 50
Բարիզ, 11 Ապրիլ ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ	
Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	105 25
» » 3 %	85 97 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Գ. բացուեցաւ	15 57 1/2
» » » գոցուեցաւ	15 97 1/2
» » » Բ.	16 25
» » » Գ.	15 90
Օսմանեան երկաթուղի	56 87 1/2
» Րէժիի բաժնեթուղթք	— —
Պանք Օթօման	557 50
Քրէտի Լիոնէ	680
» Ֆօնսիէ	1305
Գոնգուառ տ'Էսգօնդ	145
Սուէզի ջրանցք	2305
Ռուսական 5 % 1877 ի	— —
Իտալական Ռանթ	96 45
Սպանիական » (արտաքին)	75 5/8
Եգիպտական միացեալ	461 25
Բրիօրիթէ Թիւրք	445
Հելլենական 5 %	452 50
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 26

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 11 Ապրիլ ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	86 16 1/4
Օսմանեան քօնսօլիտէ	16 02 1/2
Եգիպտական	463 75

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ՌՈՏՈՍԴՈՅ, 29 մարտ

Մեր Գաւառական Ժողովն այսօր գումարուելով՝ առաջնորդական ընտրութիւն կատարեց։ Ժողովոյ 35 անդամներէն 31ը ներկայ էին։ Նախագահ Հմայեակ Սրբազան յետ օրէնութեան՝ յայտնեց թէ ինք կը հրաժարի ընտրելիութենէ, և յորդորեց որ ժողովականք արժանաւորագոյն ընտրելոյ մը տան իրենց քուէներն, այլ մեկնեցաւ ժողովէն, որ հնդանուն ցանկի մը վրայ գաղտնի քուէարկութիւն կատարելով՝ 31 քուէիւք, այսինքն միաձայնութեամբ՝ Ռոտոսդոյի վիճակին առաջնորդ ընտրեց զԳեր. Տ. Հմայեակ Սրբազան Դիմաքսեանն։ Այս արդիւնք համաձայն է ընդհանուրի բաղձանաց, և կ'ապացուցանէ թէ, որպէս մենք պնդած ենք քանիցս, Ռոտոսդոցիք առ հասարակ և անխտիր գոհ են Հմայեակ Սրբազանէն, և թէ չկայ մէկ անհատ մը իսկ որ՝ հակառակ զգացում ունենայ Սրբազանի դէմ։ Մեր գաւառական երեսփոխանք արժանի են ամեն գովեստի, զի ժողովրդեան բաղձանքն ի նըկատի առնլով՝ խոհականութեամբ շարժեցան։

—Ռոտոսդոյի մէջ այս օրերս բարեգործական հանգանակութիւնք միմեանց կը յաջորդեն։ Տարտանելի Եկեղեցւոյն շինութեան համար բացուած հանգանակութիւնը դեռ չը լմնցած, ողբացեալ Տիգրան Մանավեանի ընտանեաց համար եւս հանգանակութիւն կատարուեցաւ. Նոյնպէս երկու թաղերու մէջ ուրոյն հանգանակութիւնք կը լինին դեռ եկեղեցեաց բարեզարդութեան համար։ Անհատական բարեգործութեանց կարգին մէջ՝ առ այժմ կը յիշենք Ս. Խաչ թաղի Պատ. Խորհրդոյ Ատենապետ Մեծ. Աւետիս էֆէնտի Թագէօսեան, որ թանկագին գորգ մը նուիրեց Ս. Խաչ եկեղեցւոյ բեմը ծածկելու համար։ Մենք կը մաղթենք որ հետզհետէ աւելնան բարեգործական ձեռնարկք և անհատական նուէրներն՝ եկեղեցւոյ եւ դպրոցի պայծառութեան և զարգացման համար։

— Րէժիի գործակալութեան արարքը յուսահատութիւն կը պատճառեն երբ բազում ժողովրդեան որոց գանգատներն անլսելի կը մնան, մինչ այդ գործակալութիւն օր ըստ օրէ անհաճոյ կըլլայ ծխախոտ գրաւելով, թէ սուտ չը վճարելով և թէ մշակութիւնը դժուարութեանց ենթարկելով։ Իսկ Րէժիի գետերն ամեն առթիւ զէնքի մաշքեր գործածութիւնն անխափան կը շարունակեն, և այս պատճառաւ ոմանք զոհ կ'ըլլան այդ դէտերու խիզախ յարձակմանց։

ՄԱՐԱՇ, 9 մարտ

Իրարու վրայ կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ իւրեանց անախորժ ներկայութեամբ Մարաշի հանդիսոտ վրդովող երկու հրդեհներ, ուտեստից թանգութիւն և առեւտրոց նուազութիւնն, վերջապէս զայն ողորմելի վիճակի մը ենթարկած են, ոչ միայն նիւթապէս, այլեւս առաւել բարոյապէս։ Կար ժամանակ մը յորում Մարաշ ամբողջ Կիլիկիոյ մէջ եզական դերք մը գրաւելու գուն կը գործէր. Ուսումնասիրաց Ընկերութիւնն իւր վարժարանն, կանանց ընկերութիւնք իւրեանց նախակրթարաններով, Ընթերցասիրաց Ընկերութիւնն մայրենի լեզուն Հայ երիտասարդաց ընտելացնելու եռանդեամբ, կըթխատէին դաստիարակութեան գործոյն ստարելու. Կեդրոնական վարժարանն անցեալ տարի մի քանի ազգային դաստիարակութեամբ օժտուած ընթացաւարտներ կ'ընծայէր ազգին, թաղային ծաղկոցներու միօրինակութեան և բարեկարգութեան ծրագիրներ կը պատրաստուէին, Ազգ. Վարչական և Կրօնական ժողովներ օրինաւոր նիստերով մեր անմիջական պէտքերը հոգալու կ'աշխատէին։ Այժմ աւա՜ղ այս ամենուն հակապատկերը կը ներկայանայ. Կեդրոնական վարժարանի հսկայ շէնքը խարխլած աւերակի մը երեւոյթը ստացած է. երբեմն ուսանողաց քաղցրանուագ երգերով և գեղեցիկ իմն հայերէն խօսակցութեամբը արձագանգ տուող վարժարանի մէջ այսօր ճնճղուկ և այլ վայրի թռչնոց սուր ճիչեր կը լսուին. իսկ զայն կանգուն պահելու հոգն ստանձնող անձինք մինչեւ եւս քան զեւս կը յապաղեն նորա անշքութիւնը. Ուսումնասիրաց Ընկերութիւնը չէ՞ր որ աւելի քան երկու երեք տարի առաջ բարւոք իմն վարժարանը կառավարել զկնի, կերպով մը յաջողած էր նաեւ կլորիկ գումար մ'եւս

յաւելլու. այսօր շնորհիւ իր անհոգութեան այդ պահեստի գումարն ևս ծախսուած հատած է։ Ազգային մանկտւոյն կրթութեան խնդիրը գլխովին բարձի թողի եղած է, ոչ ոք կը մտածէ ցրուեալ ընկերութեանց վրայ, ոչ ոք կը խորհի ազգային ժողովոյ վիճակը, ոչ ոք ի յուշ կ'ածէ, Թաղային վարժարաններու ամլութիւնը, ոչ ոք նկատողութեան կ'առնու օրիորդաց վարժարաններու աւագ կարևորութիւնը, և ոչ ոք կ'ողբայ կեդրոնական վարժարանի անկումը։

Որպէս զի վարժարանաց նկատմամբ մեր ըսածները խեղաթիւրելով, զրպարտութիւն չհամարին և չսրտմտին մեր Մարաշցի քաղաքացիք, հոս կը դնեմ ուսուցչաց և նոցա ամսականաց քանակութիւնը։ Վեց եկեղեցեաց ծաղկոցները ունին երկոտասան ուսուցիչներ, որոց ամենեցուն վճարուած ամսաթոշակը հազիւ կը հասնի 1145 ղրուշի. այս մասին մենք աւելորդ կը համարիմք երկարօրէն գրել, վասն զի սոյն թուանշանները Մարաշի ազգայնոց կրթական վիճակը հասկցնելու համար բաւական պերճախօս են. Կեդրոնական վարժարանի ծախքը որ ասկից իբր երկու երեք տարի առաջ վեց հարիւր յիսուն ղրուշ էր, այժմ երկու ուսուցիչներուն երկու հարիւր ղրուշ կը վճարէ։

Շատ զարմանալի է որ Մարաշ Արժ. Տ. Ղեւոնդի պէս լուսամիտ քահանայներ, Պիլիգլիքճեան, Մուրատեան և Զօրպաճեան էֆէնտիներու նման բարեպաշտ դպրոցասէր անձնաւորութիւններ իր ծոցին մէջ պահելով հանդերձ, ի՞նչպէս կը հանդուրժէ իրաց այս անմխիթար կացութեան առջեւ անփոյթ մնալու։

ՊԱՂՏԱՏ, 2 փետրուար

Խաչիկ Մովսէս անուն պատկառելի ծերունի մը, բնիկ Պասրացի այլ թուէս երեսուն տարիէ չափ յառաջ անկից մեկնած և Հնդկաստանի Սինկափուր քաղաքը բնակութիւն հաստատելով այնտեղ առևտրով զբաղեալ, Պասրայի մէջ կը թողու իր հայրենի տունը, զոր տեղւոյն եկեղեցպանք կ'ուզէին վարձու տալ և դրամը գործածել ի պէտս Պասրայի եկեղեցւոյն և քահանային։ Թուէս գրեթէ չորս տարի առաջ Պ. Խաչիկ Մովսէս այդ տունը կը ծախէ հազար ռուփիի։ Ասոր վրայ վէճ մը կը բացուի Պասրացւոց և Պ. Խաչիկ Մովսէսի մէջ, առաջինք կը պնդեն թէ երեսուն տարիէ ի վեր եկեղեցւոյ կալուածոց կարգը համարուող տուն մը չէ կարելի ծախել. իսկ վերջինը կ'առարկէ թէ քանի որ տունը իրենն է կրնայ զայն ըստ կամս գործածել և թէ Պասրացիք իբր շնորհ համարելու են եթէ ինքը Պ. Խաչիկ Մովսէս երեսուն տարւոյ վարձը յետոյս չի պահանջեր։ Վէճը հետզհետէ մեծնալով Պաղտատու առաջնորդական տեղապահն ալ կը միջամտէ ի նպաստ Պասրացւոց, և գործը կ'ծու կերպարանք մը կ'առնու։ Ուր ուրեմն Կալկաթայի նախկին առաջնորդ Արժ. Տէր Յովհաննէս Խաչկեան յորդորանօք կրքերը քիչ մը կը հանդարտին, Պ. Խաչիկ Մովսէս կ'զգայ թէ այս տան վաճառմամբ Պասրայի հաշուեկշռոյն մէջ բաց մը գոյացած է և տան գինը հազար ռուփին կը ղրկէ ի Կալկաթա առ Տէր Յովհաննէս Խաչկեան, որպէսզի անով ուրիշ կալուած մը առնուի յանուն եկեղեցւոյն Պասրայի։ Այլ Պաղտատցիք և Պասրացիք կը մերժեն այդ դրամը, պահանջելով տունը, և Արժ. Խաչկեան ստակը կը դնէ Կալկաթայի պանգան մինչեւ վէճը վերջանայ։ Ուր ուրեմն առաջինք կ'ընդունին դրամը, և գումարը՝ հարիւր այսչափ ռուփի տոկոսովը հանդերձ կը հասնի ի Պաղտատ և կը որոշուի Պասրա գտնուող ազգային գետնի մը վրայ մթերանոց մը շինել յանուն Պ. Խաչիկ Մովսէսի և նուէր եկեղեցւոյն, և Պաղտատի հայազգիներէն Մեծ. Պարոն Գէորգ Թադէոս Գէորգեանց որ այս կարգադրութեան համար շատ ջանք ըրած էր, կ'սկսի տակաւ շինութեան նիւթերը պատրաստել որպէսզի գարնան շէնքը սկսի։ Սակայն ճարտարապետաց ճշգրիտ հաշուէ մը երեւան կուգայ թէ փափաքեալ շէնքը երկու հազարի մօտ ռուփիի կարօտ է, այսինքն այժմու գումարին գրեթէ կրկինը։ Ասոր վրայ Արժ. առաջնորդական տեղապահն և Պարոն Գէորգ կարի յուսահատ, գնեալ նիւթերը վերստին կը վաճառեն և կը որոշեն նամակաւ մը ստակը յետս դարձընել։

Եւ ահա Պասրայէն յանկարծ գիր մը կուգայ այս տեղ, յորում ծանօթ վաճառական մը կ'առաջարկէ այժմէն վարձու առնուլ մթերանոցը, և մէկ-երկու տարեկանն ալ կանխիկ տալ։ Աւելորդ է ըսել թէ տխրութիւնն ուրախութեան կը փոխուի, վասնզի այդ գումարով (երկու տարեկան վարձով) որ կ'ընէ գրեթէ հինգ հարիւր ռուփի, մթերանոցը կրնայ շինուիլ և դրամէն խիստ քիչ պակաս կը մնայ, և այդ մասին ալ ամեն ոք մեծ յոյս ունի թէ հազար ռուփին նուիրող բարերարը, այսինքն Պարոն Խաչիկ Մովսէս պիտի հաճի այդ փոքրիկ բացն ալ գոցելու երբ գործի յաջող վախճանն իմանայ և մանաւանդ երբ պատշաճ կերպով կոչումն ըլլայ իր ազգասիրութեան և կրօնասիրութեան։

Թուէս ութ օր յետոյ վիճակիս առաջնորդական տեղապահ Արժ. Տէր Մեսրովպ Դաւթեան կը մեկնի աստի ի Պասրա մթերանոցի հիմունքը դնելու, զայն վարձու տալու և դրամներն ու շինութեան շարունակութիւնը այնտեղ հաւատարիմ անձի մը յանձնելով դառնալու համար։ Ցաւս կայ թէ մէկ ամսուայ մէջ շէնքը ամբողջ լրանայ։

Կը մաղթենք որ այսպիսի բարերար մըն ալ ելլէ վասն շինութեան Պասրայի եկեղեցւոյն որ չորս հինգ տարիէ ի վեր կը մնայ աւերակ և ամայի ի ցաւ սրտի բոլոր ճշմարիտ կրօնասիրաց, և որոյ շինութեան համար երկու հարիւր ոսկին լիովին կը բաւէ։

ԽԱՉԻԿ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

(Շար. [illegible])

Գ. ԽՆԴԻՐ

Թէ ո՞ր տեսակ եկեղեցական վարժարաններ կարող ենք կազմել։

Եկեղեցական վարժարաններու նպատակը հոգեւոր պաշտօնեայներ հասցնել ըլլալով, և մեր եկեղեցւոյ հոգեւոր պաշտօնեայք երկու մեծ խումբերու բաժնուած ըլլալով, այսինքն է ամուսնացեալ քահանաներու և վանական աբեղաներու, հոգեւոր վարժարանները պէտք է նկատեն այդ երկու խումբերը միանգամայն, կամ իւրաքանչիւր խումբը առանձինն։ Այդ խումբերէն իւրաքանչիւրը կամ երրաքանչիւրը նկատելուն համեմատութեամբ, հոգեւոր վարժարանաց տեսակներն ալ կը տարբերին և կը շատնան։ Մեք բաղդատել տեսակներն առ այժմ ի բաց թողլով, միայն պարզ և նախնական տեսակներու գլխաւորները յառաջ բերեմք, իւրաքանչիւր տեսակին վրայ պէտք եղած խորհրդածութիւններն աւելցնելով։

Եկեղեցական վարժարանի տեսակներէն մին է պարզ կղերանոցն, որոյ տիպարն է Հռովմէադաւան եկեղեցւոյ կղերին դաստիարակութեան սահմանեալ seminariumը՝ որ ըստ բառին սերմանոց և ըստ իմաստին կղերանոց կը թարգմանուի։ Այդ տեսակ վարժարաններու մէջ կ'առնուին փոքրիկ տղայներ, որք անմիջապէս եկեղեցական տարազ կ'զգենուն և փակարանի կոչուած դրութեամբ կը պահպանուին։ Իրենց կոչումն ու նպատակն է եկեղեցականութիւն, և անդստին ի սկզբանէ եկեղեցական կրթութիւն կ'առնուն և եկեղեցական ուսմունքներ կ'ընդունին, և հետզհետէ դասարանէ ի դասարան անցնելով կը յառաջանան, և տասը տասներկու տարի նոյն շաւղով յառաջելէ և արտաքին ուսմանց կողմանէ տկար և գրեթէ բովանդակ եկեղեցական լեզուին և հմտութեան նուիրեալ ծրագրի մը հետեւողութեամբ կրթուելէ յետոյ, երիտասարդութեան նոր մտած պահուն կուսակրօն քահանայութիւն կամ աբեղայութիւն կ'ընդունին, և վանական կենաց պայմաններէն դուրս աշխարհի մէջ կեանք կ'անցնեն և տանց մէջ կ'ապրին։ Այդ տեսակ կղերանոցներ մեր ազգին մէջ չկան։ Այլ առանց կղերանոցի հաստատութիւնը ունենալու պատահաբար ունեցած եմք կղերանոցի արդիւնքը։ Այսպէս են վանական կենաց պայմանի չենթարկուող կուսակրօն եկեղեցականներն՝ որք նորահաս տարիքի մէջ ձեռնադրուած և աշխարհի մէջ տնական կեանք անցնելու իրաւունք ստացած են։ Կղերանոցի անունով նշանակուած եկեղեցական վարժարանը, կղերամտական դրութեան տանող շատ պայմաններ ունի և հետեւաբար ընդունելի ձեւ մը չէ։ Կը համարձակիմք աւելցնել որ եթէ ընդունելի չէ իբր հաստատութիւն, պէտք է ևս որ ընդունելի չհամարուի կղերանոցի նմանողութեամբ բուսած արդիւնքը։

Եկեղեցական վարժարանի տեսակներէն մին ևս է դպրանոցը, զոր ժառանգաւորաց դպրոց ևս կոչել սովոր եմք։ Դպրանոցներու մէջ կ'առնուին տղայներ և պատանիներ և կը պահպանուին գիշերօթիկ դրութեամբ և կամ իբրեւ երթեւեկ։ Աշակերտաց տարազը եկեղեցական չէ, թէպէտ կը կրթուին եկեղեցական ուսմանց մէջ և կը սպասաւորեն եկեղեցական պաշտամանց։ Ծրագրին մէջ եկեղեցական ուսմունք նուազ դեր ունին քան թէ արտաքին միւս ուսմունք։ Եկեղեցական նպատակը հեռաւոր է աշակերտելոց համար, որովհետեւ դպրոցի ընթացաւարտք ազատաբար իրենց տուներն կը դառնան կամ կը մնան՝ լրացեալ պատանութեան տարիքի մէջ և ազատ են եկեղեցական ըլլալ կամ ոչ։ Այդ հաստատութեանց նպատակն է ազգին վարժապետացուներ և քահանայացուներ և վարդապետացուներ տալ անխտիր։ Իսկ դպրանոցէ ելնողներ չունին ոչ պայմանական և ոչ բարոյական կապ այդ վիճակներէն միոյն կամ միւսոյն անպատճառ հետեւելու, այլ ազատ են աշխարհի մէջ մնալ և իրենց յարմար և հաճոյ դատած կենաց հետեւիլ։ Դպրանոցի մէջ աւանդուած ուսմանց և ներշնչուած սկզբանց զօրութեան վրայ դրուած է միայն՝ յապաքային եկեղեցականներ ունենալու ակնկալութիւնը։ Այդ դրութեամբ կազմուած են Ռուսահայոց վիճակներուն մէջ հաստատուած հոգեւոր թեմական դպրոցները, յորոց մին է Տփղիսու Ներսիսեան վարժարանը։ Նոյն դրութեամբ է ևս Ս. Էջմիածնայ Գէորգեան հոգեւոր ճեմարանը, որ ուրիշ թեմական հոգեւոր դպրոցներու վրայ երեք բարձրագոյն դասարաններ կամ լսարաններ ևս ունի, և դպրոցական շրջանն ալ աւելի կատարեալ կերպով կ'աւանդուի ճեմարանին մէջ։

Դպրանոցի դրութիւնը հեռի է կղերամտական ոգւոյութենէ և զերծ է աշակերտելոց վրայ բռնադատութիւն գործելու մեղադրանքէ։ Նկատելով որ դպրանոցաց մէջ ընդունուած աշակերտներ նախակրթական ուսմանց պէտք ունին, և նախակրթական ուսմանց ծրագիրն ինքն ըստ ինքեան բաւական բեռ մըն է աշակերտի համար, գրեթէ անհնար կը լինի դպրանոցաց ծրագիրներու մէջ պարտ ու պատշաճ մաս մը շնորհել կրօնական կամ եկեղեցական ուսմանց։ Ընթացաւարտք դպրանոցէ ելնելէ յետոյ հասարակ կրթութեամբ միայն ճոխացեալ ըլլալով, հասարակ կենաց հետեւելու բնական ձգտում կ'ունենան. և անգամ մը աշխարհի կենաց մէջ շաղուելէ և խառնուելէ յետոյ՝ կարի ցանցառ եկեղեցական դառնալու փափաք կ'զգան։ Այդ է պատճառն որ արդեամբ և փորձառութեամբ դպրանոցներու աշակերտներն եկեղեցւոյ պաշտօնէութեան պէտքը չեն լրացներ. նախ եկեղեցական ուսմանց մէջ զօրաւոր չըլլալուն համար, և երկրորդ՝ եկեղեցւոյ պաշտօնէութեան մտնելու փափաք չզգալնուն համար։

Եկեղեցական վարժարանի տեսակ մըն ալ այն է որուն վրայ շատ խօսած եմք վերջին ժամանակներու մէջ ընծայարան անունով, անուն մը զոր մեք ևս կը պահեմք։ Այդ անունով կ'իմացուի ոչ թէ իսկապէս վարժարան մը տղայոց դաստիարակութեան, այլ այնպիսի կրթարան մը ուր կարող ըլլան յաճախել այն անձինք՝ որ աշխարհի մէջ ապրելէ և ամուսնանալէ և տան մը և գործոյ մը տէր ըլլալէ յետոյ, որ և իցէ պարագայի բերմամբ կամ սրտի դրդմամբ փափաք կ'ունենան ամուսնացեալ եկեղեցականութեան մէջ մտնել, և կամ այդ վիճակն ընդունելու կը հրաւիրուին իրենց թաղեցւոց կամ գիւղացւոց կողմանէ։ Ընծայարան մը՝ պէտք է տայ քահանայութեան ընծայելոց այնչափ ինչ ուսում և զարգացում, որչափ ինչ պէտք է քահանայական պաշտօնը կատարելու, և որչափ որ կարող է ընդունիլ երիտասարդութիւնն անցուցած և զանազան զբաղմունքներով գլուխ յոգնած անձ մը։ Այդպիսի ընծայարան մը շատ փափաքած եմք ունենալ, այլ տակաւին չեմք ունեցած, և ոչ ալ գիտեմք տեղ մը, ուր այդ տեսակ ընծայարան մը բացուած ըլլայ։ Այսու հանդերձ անհնար է ուրանալ այդ տեսակ ընծայարանի կարեւորութիւնը։ Ժողովրդեան հաճութեամբ ժողովրդեան մէջէն առնուած անձ մը կ'ընծայէ զինքն եկեղեցական աստիճանի. հնաւանդ և ընտրելագոյն սովորութիւնք պաշտպան են այդ դրութեան։ Ընծայեալն պէտք ունի իւր պակասը լրացնել. ասկէ ալ աւելի օրինաւոր պահանջ մը չկրնար ըլլալ։ Ընծայարանը պիտի ըլլայ այդ երկու ծայրերն իրարու միացնող պայմանն, և հետեւաբար պիտի պարունակէ երկու ծայրերու ընտիր և ընդունելի ձիրքերն։ Այլ որչափ դիւրին է ընծայարանի գաղափարը, նոյնչափ ալ դժուար է անոր գործադրութիւնը։

Վերոյիշեալ պայմաններու համեմատ առնուելիք ընծայացուներն ենթադրական պատրաստութիւն մը պիտի չըլլան. այլ որոշեալ և սահմանեալ պատրաստութիւն։ Ասոնց թիւն ուրեմն պիտի համապատասխանէ այն բացերուն որք կը պատահին քաղաքի մը կամ վիճակի մը քահանայից թուոյն մէջ։ Կոստանդնուպոլսոյ քահանայից մէջէն թիւը 110 է, և պանդուխտներով միասին 150է աւելի չէ, և տարեկան հազիւ մէկ երկու բաց կարող է հանդիպիլ, որոց տեղ ընծայացուներ պէտք ըլլան։ Ուրեմն ընծայարան մը շատ քիչ ընծայացու կարող է ունենալ։ Միւս կողմանէ ընծայացու մը նշանակելու համար որոշեալ պայմաններ հաստատուած չըլլալով, և զանազան աստիճանէ և վիճակէ անձինք կարող ըլլալով ընծայացու նշանակուիլ, անոնց հմտութեան և ուսման աստիճաններն ալ բոլորովին տարբեր կը լինին. այնպէս որ հնար չըլլար զանոնք իրարու հետ ուսումնակից նկատել և դասարաններ կազմել։ Աւելցնեմք որ սովորաբար քահանայացուներու վրայ շատ խստութիւններ կազմել։ Աւելցնեմք որ սովորաբար քահանայացուներու վրայ շատ խստութիւն չը գործածուիր, և երբ քահանայի պէտքը յայտնուի, ձեռնադրութիւնը փութացնելու պաշտօնական հարկեր կ'զգացուին. այնպէս որ հնար չէ կանոնաւոր և ընդարձակ դաստիարակութիւն և ուսումն տալ այդ տեսակ ընծայացուաց։ Ո՞ւր թողունք որ յոգնած գլուխներ և ըղբաղած անձեր և տարիքնին առած մարդիկ բնաւ յարմարութիւն չունին երկար ատեն ուսմանց պարապիլ, և կամ թէ պարապելն իսկ՝ գոհացուցիչ օգուտ չեն կարող քաղել։

Այդ ամեն պատճառներով՝ ընծայարան կոչուած հոգեւոր վարժարանը չէ կարող երբեք կանոնաւոր և բարգաւաճ ուսումնական հաստատութիւն մը ըլլալ, և ոչ ալ կրօնական ուսմանց զարգացման միջոց, և ոչ ալ եկեղեցւոյ պէտք եղած մանագէտ եկեղեցականներ արտադրող կրթարան. այլ միայն ամուսնացեալ եկեղեցականութեան ընծայեալ տիրացուները պատրաստելու, և որչափ հնար է իրենց պաշտօնը պարտ ու պատշաճ պատուով ու արդեամբ կատարելու դիւրութիւն ընծայող տեղ մը։ Այդ ևս տարբեր կերպով պէտք է գործադրուի ըստ տարբերութեան աստիճանի և զարգացման, տեղեաց և անձանց։ Ուրեմն ընծայարան բառածն ամենակարեւոր հաստատութիւն մըն է, և գոնէ Կոստանդնուպոլիս պէտք է որ օրինակը տայ. այլ երբեք եկեղեցական վարժարան անունամբ իմացուած և եկեղեցական ուսմանց բարգաւաճման ծառայող հաստատութիւն չէ՝ և ըլլալ ալ կարող չէ։

Վերոյիշեալ երեք տեսակներէն տարբեր է հնաւանդ սովորութեամբ մեր վանքերուն մէջ հաստատուած վարժարաններուն տեսակն, որք վարդապետանոց և դպրեվանք կոչուած են։ Այդ տեղ կ'ընդունուին չափահաս պատանիներ և երիտասարդներ, որք քիչ շատ ալ ուսմանց պարապած են և եկեղեցական կոչման հետեւելու փափաք կը զգան։ Այսպիսիներն իբր նուիրեալներ կ'ընդունուին վանքերու մէջ, այսինքն այնպիսի վանքերու մէջ՝ որք նշանաւոր են և ուր ուսումնական ընթացք մը կը գտնուի նուիրեալներու յառաջադիմութեան համար։ Այդպիսի նուիրեալք ուսմանց հետ կ'սկսին եկեղեցական պաշտամանց պարապիլ, եկեղեցւոյ սպասաւորել, եկեղեցական կարգաց ընտելանալ, եկեղեցական ոգի ստանալ։ Այդ նպատակին կը ծառայէ ևս ուսմանց ծրագիրն, որ աւելի եկեղեցական և օժանդակ առարկայներով կազմուած է։ Ուսմանց հետ տակաւ կը յառաջանան եկեղեցական աստիճանաց մէջ, այնպէս որ ուսմանց ընթացքը բոլորովին չաւարտած կուսակրօն քահանայութիւն կամ աբեղայութիւն կ'ընդունին։ Անհնարին չէ այդպիսիներուն հրաժարականը կամ մերժումը, սակայն միայն բաւուոր և կամ հարկեցուցիչ պատճառով մը կարող են տեղի ունենալ, որովհետեւ նուիրեալն քահանայութեան չհասած արդէն եկեղեցական անձ մը կը նկատուի, և է իսկ այնպէս զօրութեամբ ընկալեալ աստիճանաց։ Այդ ձեւին մէջ նշանաւոր դիւրութիւններ ունիմք յարմար եւ կարող եկեղեցականներ ունենալու, որք ոչ միայն իրենց աստիճանին պահանջած զարգացումը ու գիտութիւնը ստացած են, այլ եւ ստացած են եկեղեցական կենաց մէջ պահանջուած բարեկարգութեան սկզբունքները եւ հպատակութեան հոգին եւ սրբութեան կեանքը և բարեպաշտութեան փոյթը։ Եթէ տեսակ մը բարոյական ոյժ կը գործածուի նուիրելոց վրայ որ յանձնառեալ եկեղեցական աստիճանէ չհեռանան, այդ ոյժը շատ մեղմ է ըստ ինքեան, և առաւել ևս կը մեղմանայ նկատելով որ կը գործածուի խելամտութեամբ յանձնառու եղող երիտասարդաց վրայ։ Միւս կողմանէ նկատելի է որ եկեղեցական ընթացքը միայն մնաց զարգացմամբ չըբարդուածեր, այլ եւ վարուց և բարուց կրթութեամբ եւ յանձնառեալ կենաց մէջ արտաքին յաջողակութիւններով։ Արդ այդ ամենը, ուսումնական զարգացում, վարուց կրթութիւն, և գործադրութեան ունակութիւն, եթէ երիտասարդական թարմ հասակին մէջ չստացուիր. տարիքը առնելէ յետոյ բնաւ չստացուիր, և եթէ երիտասարդութեան տարիքին մէջ տալ չեմք ուզեր, այլ ևս երբեք կարող չեմք տալ, և անհնար կը լինի այն եկեղեցականաց յատուկ դաստիարակութիւնն, որոյ անհրաժեշտ պէտքն արդէն հաստատած եմք նախընթաց գլուխներու մէջ։

Վերջապէս տարբեր տեսակ մըն է համալսարանական դրութեամբ կազմեալ եկեղեցական վարժարան մը։ Այդ առթին մէջ պէտք է կազմել եկեղեցական բարձրագոյն ուսմանց և գիտութեանց լրացեալ ընթացք մը իւր ամեն ճիւղերով, որ համապատասխանէ faculté անունով իմացուած ձեւին, որով եւրոպական համալսարանաց մէջ կազմուած են գիտութեանց ընթացքները։ Համալսարանական դրութեամբ՝ հրապարակական դասախօսութիւնք կ'աւանդուին որոշեալ ժամերով և դասընթացով, որոց ազատ են ուսանող և լսող ըլլալ ամեն աստիճանէ և վիճակէ անձինք, ըլլան արդէն եկեղեցական՝ կամ եկեղեցականութեան պատրաստուող՝ և կամ սոսկ աշխարհական. բաւական է որ ունենան որոշեալ չափով ուսում և յանձն առնուն որոշեալ պայմաններու կատարումն։ Այդ համալսարանական դրութեամբ ստացեալ ուսմունք՝ զկնի քննութեան՝ իրաւունք կու տան արժանաւորաց դպրոցական աստիճաններ ստանալ և նոյն աստիճաններու յարակից իրաւունքները վայելել։ Սոյդ է որ շատ հետաքրքիր և շատ անզբաղ անձեր միայն կրնան գտնուիլ որք առանց եկեղեցական կոչում ունենալու իրենց ժամանակը ղրկեն և քանի մը տարի գիտութեան մը ընթացքին հետեւին։ Եւ որովհետեւ այդ տեսակ անձեր գտնել գրեթէ անհնար է բնական կերպով եկեղեցականութեան ընծայացուներ կամ նորընծայներ միայն պիտի հետեւին համալսարանական ընթացքին։

Եկեղեցական վարժարանի այդ տեսակը կամ պարզապէս եկեղեցական համալսարանը, շատ առաւելութիւններ ունի ուսումնական և գիտնական կողմանէ, քան զի առիթ կ'ընծայէ համարձակ գիտնական ասպարէզը թեւակոխելու, նախնական ուսմանց աւանդման պարտաւորութենէն կ'ազատէ, ոչ ոքի վրայ հարկ կամ բռնադատութիւն չդներ։ Արդէն ձեռնադրեալ նորընծայ պաշտօնէից ալ զարգանալու առիթ կ'ընծայէ, և վերջապէս կը նպաստէ ոչ միայն ուսանողաց այլ և ուսմանց, և իրական ասպարէզ կը բանայ եկեղեցական գիտութեանց զարգացման, և մեր եկեղեցւոյ կրօնական կամ աստուածաբանական ուսմունքը՝ ուրիշ եկեղեցիներու և զարգացեալ ազգերու մէջ ընդունուած ու իրագործուած գիտնական բարձրութեան կը հասցնէ։ Սակայն այս ձեւն ամենեւին ի նկատի չառնուր վարուց և բարուց կրթութեան և եկեղեցական կենաց վարժութեան պէտքերը, զորս հարկ կը լինի ուրիշ հաստատութենէ կամ ուրիշ տեսակ կրթարանէ մը սպասել, զի եթէ բոլորովին իւրաքանչիւր նուիրելոյ կամ ընծայացուի ազատ կամաց թողումք այդ պէտքն, ոչ երբեք կարող եմք գոհացուցիչ ելք մը սպասել այդ անհատական ջանքէն, և միտօք զարգացեալ այլ վարուք յետնեալ եկեղեցականներ ունենալու վտանգի կ'ենթարկուիմք։

Մինչեւ հիմայ յառաջ բերուած հինգ տեսակներն, իսկապէս իրարմէ տարբեր տեսակներ են։ Հնար էր շատ մը ևս տեսակներ կազմել մաս մը մէկ և մաս մը միւս տեսակէն բաղդատել ձեւեր կազմելով. այլ մեք մեր ընելիքին վրայ խօսինք։

ՄԱՂԱՔԻԱ ԵՊԻՍԿ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ
(Շարունակելի)

ԱԶԴ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԾԽԱԽՈՏԻ ՌԷԺԻԻ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Ռէժիի վարչութեան գրասենեկին մէջ, ի Ղալաթիա, 1889 ապրիլ 13 ին նուազուրդի պիտի դրուի մնտուկներու և տուփերու վրայ փակցնելիք զանազան տեսակ թուղթերու հայթայթումն։ Հետեւաբար կը ծանուցուի թէ ամեն անոնք որք կ'ուզեն մասնակցիլ այդ նուազուրդի պիտի ստանան հայթայթելի թուղթերու մէկ մէկ նըմոյշն և յանձնագրոյ օրինակ մը։
401 4—10

ՏՐ. ԼՈՂՈԹԷԹԻՍ

Մասնագէտ կանանց ծննդաբերութեանց և հիւանդութեանց, նախկին ներքին բժիշկ Միւնիխի Մադէրնիդէ հիւանդանոցին, որ իւր մասնագիտութիւնն ուսումնասիրած է ի Լոնտոն, Բարիզ, Վիեննա և Պերլին, ամէն օր իւր յաճախորդաց տրամադրութեան ներքև է ժամ 11էն 1 (Ը.Ե.)

Աղքատ կանանց համար ձրի խորհրդակցութիւն և ծննդաբերական գործողութիւն երեքշաբթի և շաբաթ օրերը, ժամ 9 էն 10 ½։

Բերա, Եէնի փողոց, Թիւ 12 (Աղաճամի մօտ)։ 395 3—20

ԱԶԴ. Ֆրանսացի ընտանիք մը իբր գիշերօթիկ կ'ընդունի քանի մը օտարականներ։—Ֆրանսերէնի դասեր։ Մասնաւոր եղանակ Ֆրանսական լեզուին ուսուցման համար։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Պէնար Գառօ ի Բարիզ, Իւնիվէրսիթէ փողոց, Թիւ 34, և ի Պոլիս, առ Իսդբրն Էֆէնտի Թորաքճեօյ, Տէյիրմէն խան, Թիւ 14։
41

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑՔ ԹԷՅԻ
ԷՄ. ՊԱԼԱՊԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՈՒՂՂԱԿԻ ԵՐԱԾՈՒՄ
Չինաստանէն, Հնդկաստանէն եւ Ճաբոնէն
12 — Պոլիս, Չելեպի խան, — 12
Եէնի Էֆէնտիի վաճառատան դիմաց
ՆԵՐԱԾՈՒՄՆ—ԱՐՏԱԾՈՒՄՆ

Քանի տարիէ ի վեր Թէյի մեծաքանակ առևտուր ընելով, դրամաւորով ցրկելով զայն ի Ռուսիա և Պարսկաստան, բազմաթիւ անձանց խնդրանաց վրայ որոշեցինք քաղաքիս մէջ ԹԷՅԻ կեդրոնական վաճառատուն մը հաստատել «մեծաքանակ» եւ «փոքրաքանակ» վաճառմանց համար։ Վաճառականք, գեղավաճառք, նպարավաճառք եւ ընտանիքներն՝ որք վերահաս ձեռան պատճառաւ իրենց պաշարը կը պատրաստեն, եւ անոնք որ կ'ուզեն ոչ միայն լաւ, հապա նաեւ «աժան» թէյ ունենալ, կը հրաւիրուին այցելել «Թէյի մեծ մթերանոցներն» եւ գոհ պիտի մնան։ 26

Տուփերուն վրայ պահանջել Էմ. Պալապանի եւ Ընկ. ստորագրութիւնն եւ Աքաղաղի պատկերն։

ՄԻՀՐԱՆ ՍԻՒԶԷՆԻՃԵԱՆ
(Ոսկերիչ)

Միհրան էֆէնտի Սիւզէնիճեան, ոսկերիչ ի Պոլիս Նուրի Օսմանիյէ մզկիթին դէմ թիւ 2, ճարտար արհեստաւոր մ'է և պարկեշտ և իրեն դիմող յաճախորդք գոհ կը մնան ամեն կերպիւ։ 393 3—3

ՏԻԿԻՆ ՕՍԹՐՈՎՍՔԻ
ԲԺԻՇԿ ԵՒ ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

ՏԻԿԻՆ ՕՍԹՐՈՎՍՔԻ, որ Բեդրսպուրկի բժշկական վարժարանէն վկայեալ է, ամենայն ճարտարութեամբ կը դարմանէ ամեն տեսակ կանացի հիւանդութիւններ, մանաւանդ կուրծքի, ստամոքսի, գլխու, աչքի և արեան պակասութեան ինչպէս նաև փոքր տղայոց յատուկ ամեն տեսակ հիւանդութիւններ։

Հիւանդներ կ'ընդունի ամեն օր միջօրէէն մինչեւ իրիկուն իւր տունը Բերա Կլավանի փողոց թիւ 9։

Աղքատները ձրիաբար կը դարմանէ երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը մինչեւ կէս օր ի Բանկալթի ռուսական հիւանդանոցը և չորեքշաբթի օրերն ալ իւր տունը։

Ի Պոլիս, Սկիւտար, Գատըգիւղ և Վոսփորի գիւղեր ևս այցելութեամբ կերթայ։
391 3—15

ՏՕՔԹԷՕՐ ՏԱՏՈՒՐ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԱԿԱՆՋԻ, ԿՈԿՈՐԴԻ, ԲԵՐԱՆԻ ԵՒ ՔԹԻ
Հիւանդութեանց

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

Բերա — կէս օրէն մինչեւ ժամ 9ը, Պօն Մարշէի մօտ Կլավան փողոց թիւ 9.

Պոլիս — ժամ 9 ½ին, Պահճէ-Գափու Մաքսատան դիմացն, Ալէքեան գեղարանը. Երկուշաբթի Բերա և հինգշաբթի Պոլիս աղքատաց ձրի։
6

ՄՍԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ՀԻՒԹ
LIEBIG
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Ի ՖՐԷՅ-ՊԷՆՏՈՍ

Որ 1867էն ի վեր արժանացած է Միջազգային ամեն ցուցահանդէսներու մէջ ամենէն բարձրագոյն վարձատրութեանց։ Մեծ դիւրութիւն և խնայողութիւն։ Վայրկենական պատրաստութիւն արգանակի, և ապուրի, համեմի, բանջարեղինաց համը բարեխառնելու գերընտիր միջոց։

Հիւանդաց և ապաքինելոց համար կազդուրիչ դեղ։

Պահանջել կապոյտ մելանով այս ստորագրութիւնը J. v. Liebig 236

Մեծաքանակ կը ծախուի գործակատարաց քով, ՍԷՆՆԻ ՔՈԼԼԷ և ընկ. Կ. Պոլիս, Թիճարէթ խան, Թիւ 4։ Կը ծախուի նաև ուտելեաց վաճառատուններու, դեղավաճառաց, նպարավաճառներու քով և այլն։

ԻԼԱՆ

ԳԱԳԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Պէյգօզ գալեվըրխանէսինէ միւսթայեա օլունաճագ իւչ պին քիլօ եէրլի վագէթասընըն պէհէր քիլօսը օն ալթը ղուրուշ օն փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ նիսանըն իւչիւնճի կիւնիւնէ գատար պէհէր կիւն միւնագասաը իճրա օլունաճագ մեզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիյի վիրիլէճէկինտէն իթասընա վէ տէօրտունճի կիւնի նիւզտէ պէշ թենզիլինէ թալիպ օլանլարըն մագամը սէրասքերի լէվազըմաթ թաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

30 մարտ 1889 464
Նօ. 30 1—3

ԻԼԱՆ

ԳԱԳԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Նիզամիյէ էրզագ անպարը իչիւն պին պէշ եիւզ գըյէ պիրինճի Ֆուրնիյէ սըրամաչէթ մամու միւնագասատա օլարագ էօնիւմիւզտէքի ճումաա իրթէսի կիւնիւ գարարը գաթիյի վիրիլէճէկինտէն թալիպ օլանլարըն լէվազըմաթ թաիրէսինէ միւրաճաաթ իթմէլէրի իլան օլունուր։

29 մարտ 1889 463
Նօ. 29 2—3

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ
AU CROISSANT — Օ ԳՐՈՒԱՍԱՆ
94, Նիւքսէք Գալտըրըմ, Վոյվոտայի դիմաց, 94 24

Օ Գրուասան վաճառատունը, քաջալերեալ հասարակութեան փոյթեռանդնութենէն այցելելու համար իր ընդարձակ հաստատութիւնն, այս տարի բոլոր ջանք ի գործ դրած է, ամենէն վայելուչ, ամենէն հաստատ և ամենէն գեղեցիկ հանդերձներն ունենալու համար։ Ամենէն աժանի համար, [illegible] և [illegible] գնած է ինչ որ գտած է ամենէն աւելի նոր, սիրուն և վայելուչ։ Ամենէն հաստատի համար, մասնաւոր կերպերով փորձել տուած է կերպասներն և հանդերձներու պատրաստութեան յանձնած այն կտորներն որոց հաստատութիւնն երաշխաւորեալ է։ Ամենէն վայելուչի համար, իր գործարաններուն մէջ գործածած է Բարիզի ամենէն նորաձեւ վարպետները։

Աւասիկ ի վաճառ հանուած հանդերձներուն մէկ պզտիկ ցանկը.

	Ֆրանք
Ռետինկօթ, Ռուպէի կերպասով, խնամեալ կարուածք, վայելուչ ձև	138
Գծաւոր ճոխ բանդալոն, էտօզըր կարուածք և կտրուածք	18
Ամբողջ զգեստ գորշ կամ շագանակագոյն, էտօզըր կարուածք	45, 50, 55
Ամբողջ զգեստ, ֆանթէզի տըրի-սէզըն, հաստատութիւնն երաշխաւորեալ	25, 30, 35
Գծաւոր Բաքըբօթ, զանազան տեսակ, վայելուչ,	25, 30, 40, 45
Գծաւոր բանդալոնք սկսեալ 8 Ֆրանքէն։	
Պօնժուր և Ժիլէ Ռուպէի կերպասով, վայելուչ կարուածք,	34

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգղ. Ոսկի 1,000,000 — "ՖԻՆԻՔՍ" — Հիմնեալ ի Լոնտրա յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրք Անգղիոյ ամենահարուստ և համբաւաւոր դրամատէրքն են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 16,000,000 Անգղ. ոսկոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։ 31

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծական՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ առաքելոց, որք ունին փափաք խղճամտութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒՄԱՆ և ԸՆԿ. մեծ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերև։

HAMBURG MUNICH UNITED
ՀԱՄԲՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ
ՄԻԱՑԵԱԼ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆռանք 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1888	» 4,817,262
Տարեկան հասոյթ » » »	» 10,069,700

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։
Լիազօր ներկայացուցիչ կ. Պոլսոյ

ՖՈՆՍԻԷՐ ՖՐԱՆՔՈՒԱԶ
ՖՐԱՆՍԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք 6,250,000 — Պահեստի դրամ ֆռանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չորհնաւոր և առագաստանաւոր վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև Թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստ օր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է երբայեան 13 լաւ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանք
Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ–Գաբու, Խօւլխատիս խան։ 36

ԾԱՆՕԹ.—Տեարք Ներսէսեան Հայր և Որդի, Ընկերութեանցս Պոլսոյ դրամատեարք, լիակատար ՎԱՐԿ ու ՀՐԱՀԱՆԳ ընդունած են վճարելու անմիջապէս այն ամեն վնաս, որոյ հաշիւը հաստատուած է և վաւերացեալ Ընդհ. Գործակալութենէն։

HUILE DE FOIE DE MORUE BRUNE-CLAIRE DU Dr DE JONGH

ԱՄԵՆԷՆ ՊԻՏԱՆԻ և ԼԱՒ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ԱՄԵՆԷՆ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ԲԺԻՇԿՆԵՐԷՆ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԱԾ

Զուտ եւ բնական․ դիւրաւ կը խմուի եւ կը մարսուի

Գերազանցապէս գեր ի վեր տժգոյն կամ բաղադրեալ իւղերէն
Ընդհանրապէս յանձնարարեալ ամէնէն նշանաւոր բժիշկներէն

ԱՆՕՐԻՆԱԿ ԱԶԴՈՒԹԻՒՆ

Ընդդէմ Թոքախտի, կուրծքի և կոկորդի հիւանդութեանց
Ընդհանուր տկարութեան, մանկանց ճոռոմութեան 442
Հիւծման, և բոլոր խոյլային հիւանդութեանց

Կը վաճառուի միմիայն սրուակներով որք գլխուն և ներքին պիտակին վրայ կը կրեն ՏՐ. ՃՕՆԿԻ և ԱՆՍԱՐ, ՀԱՐՖՈՐՏ եւ ԸՆԿ.
Կեդրոնատեղի՝ ԱՆՍԱՐ, ՀԱՐՖՈՐՏ և ԸՆԿ., 210, Հայ Հոլպորն, Լոնտոն.
Կը գտնուի ամէն երկրաց բոլոր լաւ դեղատանց մէջ

Ի Կ. Պոլիս մեծաքանակ կը վաճառուի ի ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐՈՒ ԵՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԵՂԵՐՈՒ, Վոյվոտա փողոց, 54, 56 և 58, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս.— Փոքրաքանակ կը վաճառուի դեղատանց մեծ մասին մէջ։

VÉRITABLE SOLUTION D'ANTIPYRINE du Dr CLIN

Lauréat de la Faculté de Médecine de Paris. — Prix Montyon.

Le Meilleur Remède contre la Migraine.

La VÉRITABLE SOLUTION D'ANTIPYRINE DU Dr CLIN possède une action puissante pour calmer les douleurs dans les cas de : *Lumbagos, Torticolis, Névralgies, Sciatique, Menstruation difficile, Coliques violentes* et les *Accès de Goutte et de Rhumatismes.*

« L'Antipyrine peut être considérée scientifiquement comme le « médicament le plus puissant contre la douleur. »
(Académie des Sciences, Séance du 18 avril 1887.)

DOSE: Prendre chaque jour de 2 à 4 cuillerées de VÉRITABLE SOLUTION D'ANTIPYRINE DU Dr CLIN.

NOTA. — CAPSULES D'ANTIPYRINE DU Dr CLIN destinées aux personnes qui ne veulent pas prendre de Solution.

1243 MAISON CLIN & Cie, à PARIS, ET LES PHARMACIES.

ՀԸՐՄԸՆԵԿԸՆ ՕՏԸԿԸՈՆՆԸ.
ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԵԱՆ, ՄԱՐՄՆՈՅ ԳՈՅՆԻ, ՄԻՏ.Տ ՕՏԸԿԸՆՓՈԹ, ՄԻՏ.Տ ԹԱՐՄ։

Ընգամուան մը փորձը պիտի համոզէ ամեն Տիկին թէ որչափ գերազանց է այս ուրիշ ամեն հեղանիւթներէ և բազմաթիւ փոշիներէ։ Առաջին անգամ գործածելովն ալ, որ քանի մը վայրկեանի գործ է, պիտի տեսնուի խկոյն որ երեսը, վիզը, թեւերը և ձեռուըները պիտի առնուն անոյշ փափկութիւն մը և մարմարինի փայլ, հանդերձ շուշանի և վարդի գունով և բուրմամբ։ Սպիտի գրգռիչ յատկութիւնները կը հանդարտեցունէ։ Ընհետ կ'ընէ մորթի սեւութը, երեսի և ձեռքի ցաները, արեւայրուքը, և ուրիշ ամեն քրտութիւն և բծաւորութիւն։ Եւ այս ամեն բանով՝ անկարելի կ'ընէ մատնուիլ թէ արհեստով գեղեցկացուած է։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Փարիզ ու Նիւ Եօրք։ Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով։

Կը վաճառուի փ. և Ն. Քանչիւք եղբարց Բրիտանիական դեղարանը, 433 Մեծ փողոց Բէրա, Էտմոն Քարուանա, Ղալաթիա, Նիւէք Բօղարրը 93 և 97. Քիչիքեան Եղբարց քով 77 Էմին Էօնիւ—, 51 Նէկի ճամի և 163 Մեծ փողոց Բէրայի, և Եգիտոնի քով Բէրա Մեծ փողոց թիւ 423։ 61

HUILE DE FOIE DE MORUE DÉSINFECTÉE de CHEVRIER — ՇԵՎՐԻԷԻ ՄՈՐՈՒ ՁԿԱՆ ԻՒՂ ՔՏՈՒԱԾ

Առաջնակարգ դեղագործ ի Փարիզ, ասպետ Պատուոյ Լէգէոնի, վարձատրեալ Բ. կարգի Մէճիտիէով, ի Ֆոնտա Իզապէլ-լա-Դաթոլիք պատուանշանին։

ՃԵՐՄԱԿ ԵՒ ԹՈՒԽ

Մորուի ձկան իւղը խոյժղանով զտելով, Գ. Շէվրիէ այդ հեղուկին տուած է անխարժելի համ և հոտ, մնդգամայն առելցնելով անոր բուժիչ յատկութիւնները։

Այս դիւտին պատճառաւ հնարիչը մեծամեծ վարձատրութիւններ ստացած է, մետալ և պատուոյ վկայական։

Ամբողջ աշխարհիս բժիշկք կը նախադասեն զայն ամեն տեսակներէն։

ԵՐԿԱԹԱԽԱՌՆ

Պ. Շ. ... իւր ... կատարելագործած է ... Մորուի ձկան երկաթախառն իւղ մը պատրաստելով, ... այս յաւելման, իւղը դիւրաւ կը մարսուի և բնաւ ... Սոսկի նախընտրելի է ... բոլոր երկաթախառն պատրաստութիւններէն ... կը գործածուի Թոքախտի, Թոկչութի, Վտտութեան և Խոլի համար։ Մանաւանդ կը յարմարի տկարակազմ անձանց։ 84

Ընդհ. մթերանոց, Կեդր. դեղրն. Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ, 244, Մեծ փողոց Բէրայի, կ. Պոլիս Միեւնոյն դեղատան մէջ կը գտնուի նաև ՇԷՎՐԻԷԻ կազդուրիչ ԳՕԳԱՅԻ ԳԻՆԻՆ։

ՀՐԱՇԱԼԻ ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԱ ՔՍԵԼԱԿԻ
ՄԱԶԻ ԱՊՕՂԷՆԸ

Այս ապեղանին Գերմանիոյ մէջ երկար ատենէ ի վեր համբաւաւոր եղած է եւ քիչ ատենի մէջ արմատէն չափազանց աճեցնելու և զօրացնելու յատկութիւնն ունի։ Կը բուժէ նաև մազին և մորթին ամեն տեսակ հիւանդութիւններն։

Սոյն ապեղանիքն այս անգամ յաջողապէս բերել տուած լինելով,

Կեդրոնատեղին է Կ. Պոլիս Օգճըլար պաշը թիւ 33 Անթուան Տէվլէթեան դեղարանը, նոյնպէս Պահճէ գաբու Օսմ. պահարանոցին դէմ դեղավաճառ Գէորգ Արեւեանի և Ղալաթիա Վոյվոտայի պահականոցին դէմ Միսսիս Լէֆաքիի և Բերա Թագսիմի մօտ Գօւթանմիին Վուջինայի դեղարանները, ինչպէս նաև գլխաւոր դեղավաճառաց քով կը գտնուի։ 390

ՄՈՐՈՒՔՆԵՐԿ

Նոր գիւտ մ'է այս մազերուն գոյնը փոխելու համար մէկ երկու անգամէն, առանց ուրիշ ո և է նիւթի գործածութեան կամ լուացքի,

ՇԱԳԱՆԱԿԱՆԱԳՈՅՆ ԿԱՄ ԲՆԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ, ՍԵՒ

Այս նոր ներկը բաղկացեալ է միայն արմատներու և խոտերու նիւթէ։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին պայծառ շագանակագոյնի կամ թանձր սեւի։ Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկն որչափ գերազանց է նմանօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններէ։ Իւր առաւելութիւնն է մազերուն ամենէն բնական երեւոյթը տալ և ամենէն ուշադիր դիտողն ի դերև հանել։ Կը կասեցնէ հերաց անկումը, գլուխը կը մաքրէ, թեփը կ'ոչնչացնէ և նոր այժ կուտայ մազային մորթին։ Ուշադրութեամբ կարդալ

ԳՈՐԾԱԾՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Սրուակը երերցնել գործածելէ առաջ և փոքր քանակութեամբ հեղուկէն դնել սկաւառակի մը մէջ, յետոյ բարակ պզտիկ սանտրով մը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած բամպակով մը թեթեւ կերպով մազերուն վրայ անցունել զայն, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջին։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչեւ որ հեղուկը չորանայ։ Բոլոր մազերը մէկ չըլլալով, ոմանք մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոց համար մէկ անգամ բաւ է։ Եթէ մէկ երկու անգամէն աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թուխ կ'ըլլայ։ Անգամ մը որ ուզուած գոյնը ձեռք բերուած է, զայն տարիներով պահելու համար կը բաւէ երեք չորս շաբաթն անգամ մը հեղուկէն գործածել։ Նոյն եղանակը գործածելու է մօրուքին և պեխերուն համար։ Պէտք չկայ գլուխը լուալ գործողութենէն առաջ կամ ետքը։ Բնականաբար վերջէն դէմքն և ձեռները լուալու է առ ի զգուշութիւն։

ԾԱՆ. Եթէ ուզուած գոյնը ձեռք չբերուի մէկ երկու գործողութենէ ետք, գլուխը լուալու է քիչ մը ալքօլով, ապա գլխուն քսելու է այդ ներկին մէջ թեթեւապէս թրջած սպունգ մը, և ուզուած ազդեցութիւնն յառաջ կուգայ անմիջապէս։

ԿԵՂԾԵՐԷՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

Միակ կեդրոնատեղի ԵՐՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Վոյվոտա, Պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Թիւնէլի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 77

HUILE DE HOGG
ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդուութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, Թոքախտ, Թոքառաջեց հիւանդութիւն, հազ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռոյցներ, մորթի հիւանդութիւնք, սրքիւն, սպիտակ դաշտան, ընդհանուր տկարութիւն և այլն. Նաև տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի։

Օգուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահադիտական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբր թէ անոնցմէ աւելի ազդուութիւն և ախորժ համ տալու համար շինուած են։ Այն իւղերն ուրիշ բանի չեն ծառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն գրգռելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ալ կրնան ըլլալ։

Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շիշերով կը ծախուի։ Պահանջել հօկի անունն և Փարիզի բժշկական Ճեմարանին քիմիական գործոց դոկտ Պ. Լ. ... վկայութիւնը որ ... շիշի ... վրայ կը գտնուի։ Տէլլա Սուդայի և այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառներով կը գտնուի։

1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ Հօկի մօրու ձկան բնական իւղի շիշերուն կթիքէթներուն վրայ Գաղղիոյ կառավարութեան ... պիտի գտնուի ...

ՍՈՒՎՈՐԱԿԱՆ ԻՒՂԵՐ ԱՆՀԱՄԸՆ ԵՒ ԱՆՀՈՏ

Բացառապէս Կ. Պոլիս Տ. Թ. SOLARIO, Պոլիս մեծաքանակ կը գտնուին 226

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ՈՒ ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՕՐԻ երկու քառորդ դարու հետե փորձուած՝ միջին ... և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչեւ ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, վնասուածութիւն, գլխապտոյտ, ... կարողութեան վաղահաս կորուստ, և տղամարդկային կարողութեան ... կորուստէն յառաջ եկած ամեն գործարանական խանգարումներ։

Կը բուժէ ... ջղային եւ սրտի հիւանդութիւնները, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւններն, արեան ... բոլոր խանգարումները․ ընդհանուր հիւծութիւնն եւ ... կը կասեցունէ կենսական ոյժերու ո եւ է կորուստ որ յառաջ եկած է ո եւ է պատճառէ։

Ջղային տկարութեան եւ ... մէջ այս դեղին ազդուութիւնն անմիջական և ... է։ ... զգացումներն եւ ... կ'ոչնչանան ... արագութեամբ մը։

ՏՕՔԹՕՐ ԼԱԼՕՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կ'առեղծէ, արեան մէջ մտցնելով կենսական ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական ճշմարիտ գոյացութիւնն է։ ... կորովը կը կենդանացունէ մարդկային ամբողջ դրութեան մէջ ... Ախորժաբեր է, կը զտէ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր առուգութիւն մը կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ միւսնաց։ ... Ախորժակը հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ ...

... Տօքթոր Լալորի ճշմարիտ Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է ... շիշերուն մէջ որ բրիտանիական ... դրոշմը կը կրեն սա բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England, վրան փորագրուած։ ...

Հ. ԼԱՆԺ
24 ... , 32 ...

ՄԻԱԿ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ... — ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՋԵՐՄԱՑՈՒՑԱՆԵՐ (?) — ՃՈՒ ՀԱՒԱՔԱՄ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐ ԵՒ ԽՈՀԱՆՈՑՔ
Նորագիւտեան առարկայք

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՋԵՌՈՒՑԻՉ
երկաթաձոյլ վերաձերեալ մանր առարկայք

ԽԱՀԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԻՆԵՐ
(... , ... և ...)

ԵՐԿԱԹԵԱՅ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ
Ամեն տեսակ գործիք —Շինուածական

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՔ
Ցանամեքենայք–Կշռորդք–Յորենի կշռորդ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԱՆԱԿՆԵՐ

ԹՈՒԹ ԿԷՖԻՐՋ ՎԻԵՆՆԱ — ՑԱԽՃԱՊԱԿԻ ԹԱՓՈՒԻ ԿՆ.

ԲՐԻՍԹՈՖԼԷ ՈՍԿԵՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ 91

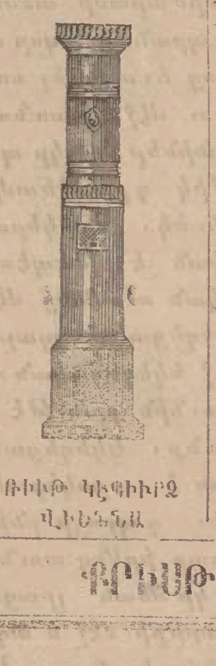

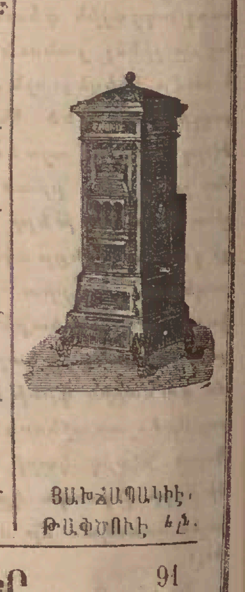

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՍԱՈՒԼԸՄԱՆ ԵՒ Գ.ՈՒՄՊԷՐԿԻ
Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային Թղթատարատան վրայի յարկը

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ աժան գներով կը վաճառուին ամեն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս հրջագեստներ, քօսէներ, օծտի համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, Թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ' փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի և Պէրլինի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիաէն, Իտալիաէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ Թղթատարական դրոշմով ղրկուի։

Զը հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին և ստակ ետ կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը։ 86